Ազգ
Azg
armenian daily

12 ՓԵՏՐՈՒԱՐ 2000 ՇԱԲԱԹ 25 (1993)

Ցեղասպանությանը նվիրված նոր համաժողով եւ կրկին առանց Հայաստանի մասնակցության

ՎԻԵՆՆԱ, 11 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: «Ցեղասպանության դար» միջազգային համաժողովը կայանալու է ապրիլի 11-14-ը Վիեննայում: Համաժողովի օրակարգում առանձին կետերով ընդգրկված են Գերմանիայում նացիստների կառավարման օրոք տեղի ունեցած ցեղասպանության, Կամբոջայում, Աֆրիկայի զարգացող երկրներում եւ Հարավսլավիայում տեղի ունեցած ցեղասպանությունների հարցերը: Եվ կրկին Հայոց ցեղասպանության հարցը լիովին անտեսվում է համաշխարհային հանրակցության կողմից: Համաժողովին մասնակցելու հրավիրված փորձագետների թվում չկա եւ ոչ մի հայ, ինչը գրեթե բացառում է համաժողովի ընթացքում Հայոց ցեղասպանության քննարկման հնարավորությունը:

Տես նաեւ էջ 2

ՆԵՐՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ինդուլգենցիա նախագահի համար կամ «աչքի ծառայություն»՝ վարչապետին

ՌԱՖԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

Անցած շաբաթ Ծաղկաձորում տեղի ունեցած «Երկրապահի» ղեկավարության արտագնա նիստը, ԱԺ խոսնակի, վարչապետի, պաշտպանության նախարարի, գլխավոր դատախազի եւ այլ պաշտոնյաների մասնակցությամբ, այնտեղ հնչած ելույթներով, Հայաստանի բարձրագույն ղեկավարների միջեւ փոխադարձ անվստահության պահպանման ցայտուն դրսեւորումն էր: Այս անգամ, այո, ՀՀ նախագահի հրաժարականի, վաղաժամկետ ընտրությունների անցկացման պահանջներ չհնչեցին (կամ գոնե այդ միջոցառմանը հրավիրված զարմանալիորեն սահմանափակ թվով լրատվամիջոցների հրապարակումներում չարծարծվեցին): Սակայն մի՞թե շատ ավելի խոսուն չէր այն փաստը, որ նախագահի անունն ընդհանրապես «մոռացան», նրան որեւէ կերպ չհիշատակեցին, ասես... Հայաստանում այդպիսի պաշտոնյա գոյություն չունի: Ավելի ճիշտ, այդ կերպ փորձեցին ընդգծել, թե իրենց համար նախագահը... չկա: Փոխարենը շարունակվեցին վարչապետ Արամ Սարգսյանին սատարելու անհարկի հավաստիացումները, նրա նկատմամբ իրենց վստահության շեշտադրումները: Եվ սա արվում էր այնքան ցուցադրաբար, ջանադիր, որ չէր կարող... աչք չծակել, քիչ թե շատ քաղաքական հոտառություն ունեցողներին զգաստության չկոչել: Արի ու այսքանից հետո հավատա նախագահին, թե «իրավիճակը վերահսկվում է» ու դեռ «հստակորեն», արի հավատա վարչապետին, թե նախագահի ու իր միջեւ «անձնական խնդիրներ չկան», կնճիռը հարթվել է, հոկտեմբերյան պայթյունավտանգ իրավիճակը հաղթահարվել:

Տես ♦ էջ 2

Ադրբեջանը հանդես չի եկել Վրաստանի եւ Թուրքիայի հետ ռազմաքաղաքական դաշինք ձեւավորելու օգտին

Լրագրողները «սխալ են մեկնաբանել» Գուլիեւի հայտարարությունը

ԵՐԵՎԱՆ, 11 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: «Ադրբեջանը երբեք հանդես չի եկել եւ հանդես չի գալիս Վրաստանի եւ Թուրքիայի հետ ռազմաքաղաքական դաշինք ձեւավորելու օգտին»: Այսօր այդպիսի հայտարարությամբ է հանդես եկել Ադրբեջանի արտգործնախարար Վելայաթ Գուլիեւը:

Նա նշել է, որ Բաքվի մի շարք լրագրողներ սխալ են մեկնաբանել իր հայտարարությունը, ինչի հետեւանքով էլ տեղեկություններ են տարածվել, թե իբր Բաքուն մտադրություն ունի ստեղծել վերը նշված ռազմական դաշինքը:

Գուլիեւն ընդգծել է, որ «Ադրբեջանը, ինչպես նաեւ Հայաստանը, Վրաստանն ու Թուրքիան, հանդես է գալիս հօգուտ ողջ տարածաշրջանում անվտանգության ընդհանուր համակարգի ձեւավորման»: Սակայն, Ադրբեջանի արտգործնախարարի համոզմամբ, այդ գաղափարի իրագործումը հնարավոր է միայն տարածաշրջանում առկա, մասնավորապես, Լեռնային Ղարաբաղի եւ վրաց-աբխազական հակամարտությունների կարգավորումից հետո:

Ավելին, պաշտոնական Բաքվի մեկնաբանությամբ, Կովկասի կայունության եւ անվտանգության ընդհանուր համակարգը, նախեւառաջ, նշանակում է «տարածաշրջանի երկրների համատեղ պայքար անջատականության, ահաբեկչության եւ էթնիկ զտումների դեմ»:

Գուլիեւը չի հերքել այդ հարցի շուրջ որոշակի տարաձայնությունների առկայությունը Հայաստանի եւ Ադրբեջանի դիրքորոշումներում, որոնք, մասնավորապես, առնչվում են այդ համակարգում Իրանի մասնակցության հարցին: Սակայն, նշել է Ադրբեջանի արտգործնախարարը, «Բաքուն, ընդհանուր առմամբ, դեմ չէ կայունության եւ անվտանգության համակովկասյան դաշինքի մեջ Թեհրանի ընդգրկմանը»: Չբացառելով Ռուսաստանի մասնակցությունն այդ համակարգում՝ ադրբեջանական կողմը միեւնույն ժամանակ վստահ է, որ իրականում Կովկասի անվտանգությունն ու կայունությունն ի զորու են երաշխավորել ԱՄՆ-ը եւ Եվրամիությունը:

ԳԱՐՆԱՆԱՅԻՆ

Կառավարության կառուցվածքային բարեփոխման ավետիսը

Նախարարությունների թվի կրճատումը կհանգի՞ նոր որակի

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Կառուցվածքային բարեփոխումների ալիքը վերջապես հասել է գործադիր իշխանության ոլորտ, եւ դեռեւս Վազգեն Սարգսյանի վարչապետության առաջին օրերին խոստացված կառավարության կառուցվածքի փոփոխությունը 2000 թ. պետբյուջեի ընդունումից հետո կարող է իրականություն դառնալ: Միջազգային կազմակերպությունների առաջարկների, ի մասնավորի՝ ՀԲ-ի, ինչպես նաեւ տեղական փորձի խտացումը վկայում է, որ 24 նախարարությունը մեծ ճոխություն է Հայաստանի Հանրապետության պես փոքր երկրի համար: Կառավարության կառուցվածքային բարեփոխումների առաքելությունը վերապահված է կառավարության աշխատակազմի ղեկավար եւ օպերատիվ հարցերի պատասխանատու, գործադիր իշխանությունում երկարակյաց նախարար Շահեն Կարամանուկյանին:

Նախարարությունների թվի կրճատումն ուղեկցվելու է վաղուց արդեն շրջանառության մեջ գտնվող փոխվարչապետների կարգավիճակի սահմանմամբ, թեեւ ընդգծենք, որ փաստացի փոխվարչապետի կարգավիճակ ամրագրելու համար անհրաժեշտ է հիմնական օրենքի՝ Սահմանադրության փոփոխություն: Հետեւաբար կառավարության կառուցվածքի առաջին սրբագրման դեպքում չեն լինի ուղղակի փոխվարչապետներ, այլ կգործեն առանց պորտֆելի նախարարներ, որոնք դե յուրե փոխվարչապետ չլինելով՝ դե ֆակտո օժտված կլինեն այդ իրավասությամբ:

Տես ♦ էջ 3

Կոմկուսի գործունեությունն արգելելու օրինագիծ Ուկրաինայում

ԿԻԵՎ, 11 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Փետրվարի 10-ին Ուկրաինայի Կոմկուսի գործունեությունն արգելելու մասին օրինագիծ է մտցվել երկրի Գերագույն ռադա (խորհրդարան): Փաստաթուղթն ստորագրել են 20 ժողովրդական պատգամավորներ, որոնք ՈՒԿԿ-ն արգելելու անհրաժեշտությունը բացատրում են իշխանության բոլոր թեւերի սահմանադրական իրավունքների իրականացման համար երաշխիքների ապահովմամբ, ազգային անվտանգության եւ հասարակական կարգուկանոնի շահերով: Օրինագիծը խորհրդարան է մտցրել «Ժողովրդական ռուխ»-ի խմբակցության անդամ Միխայիլ Կոսեւը: Փաստաթուղթն ընդունվելու դեպքում կառավարությունը պետք է «ապահովի այդ օրենքի իրագործմանը նպատակաուղղված միջոցառումներ»:

ՉԵՉՆԻԱ

Չեչենները անցնում են լայնածավալ պարտիզանական պատերազմի

ՄՈՍԿՎԱ, 11 ՓԵՏՐՎԱՐ, ՍՆԱՐՔ: Չեչեն զինյալները մտադիր են այսօրվանից լայնածավալ պարտիզանական պատերազմ սկսել հանրապետության ողջ տարածքում: Նախօրեին այդ մասին հայտարարել է անջատականների առաջնորդ Ասլան Մասխադովը: Նրա ասելով, դիվերսիաներ կիրականացվեն Չեչնիայի ողջ տարածքում, այդ թվում նաեւ դաշնային զորքերի վերահսկողության տակ գտնվող շրջաններում: Մասխադովի հայտարարությունը տարածվել է արեւմտյան լրատվական գործակալությունների միջոցով: Մինչդեռ դաշնապետական ուժերի ստորաբաժանումները շարունակում են զինյալների ոչնչացման գործողությունը Չեչնիայի լեռնային շրջաններում: Նախօրեին նրանք վերահսկողություն են հաստատել ռազմավարական նշանակություն ունեցող Սերժեն Յուրտ եւ Իտում Կալի բնակավայրերում, որտեղ այսօր նախատեսվում էր «մաքրում» անցկացնել:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Զորավար Անդրանիկի աճյունը միայն իրեն պատկանող տեղ պետք է գրավի

Հայտարարում են մտավորականները

Զորավար Անդրանիկի աճյունը Փարիզից Երեւան տեղափոխելու տեղեկությունն արագորեն արձագանքվեց երկրում: Պատմությունը նոր չէ, իհարկե: Նախապես էլ եղել են ընդդիմացողներ: Այս անգամ, սակայն, դժգոհություն է առաջացրել տեղի ընտրությունը: Մի խումբ մտավորականներ (35 ստորագրություն) դեմ են զորավարի աճյունը Եռաբլուրում ամփոփելուն:

Վաղուց ի վեր խոսվում էր Անդրանիկ զորավարի աճյունը Փարիզի Պեր-Լաշեզ գերեզմանատնից Հայաստան տեղափոխելու եւ հայրենի հողում ամփոփելու մասին:

Միանգամայն անսպասելի հայտնի դարձավ, որ մեծ զորավարի աճյունն արդեն տեղափոխվում է եւ ի վերուստ որոշված է նրան տեղ տալ Եռաբլուրում՝ ղարաբաղյան պատերազմի հերոսների շարքում:

Մենք՝ ներքոստորագրյալներս, մեզ թույլ ենք տալիս չհամաձայնել այդ որոշման հետ հետեւյալ հիմնավորումներով. նախ, որ Եռաբլուրն իր նվիրական շիրիմներով այլ նորագույն ժամանակաշրջանի երեւույթ է, Անդրանիկ զորավարը՝ Հայոց ցեղասպանության ժամանակաշրջանի: Եվ ապա Անդրանիկ զորավարը, Վարդան Մամիկոնյանից հետո, մեր այն հերոսն է, որի մասին ժողովուրդը երգեր է հյուսել, նրան դարձրել է լեգենդ, առասպել, որ ժողովրդական գիտակցության մեջ մի առանձին տեղ է գրավում, եւ այդ տեղը պատկանում է միայն եւ միայն իրեն: Ուրեմն եւ նրա շիրիմը մի առանձին, միայն իրեն պատկանող տեղ պետք է գրավի: Դա, կարծես, արեւի լույսի պես պարզ է եւ չի կարող տարակուսանքի առարկա լինել:

Անդրանիկ զորավարը ժողովրդական հերոս է, եւ ժողովուրդը պետք է որոշի նրա գերեզմանի տեղը: Մեր համոզմամբ, այդ տեղը կամ Սուրբ Էջմիածինն է՝ Մայր տաճարի առաջ, այն Էջմիածինը, որտեղ նա եղել է կյանքում վերջին անգամ, երբ ստիպված է եղել հրաժեշտ տալ հայրենիքին, կամ էլ այն պուրակը, որը հարում է Երեւանի Հանրապետության հրապարակին:

Արդ խորին հուզմունքով մենք, իբրեւ մտավորականության ներկայացուցիչներ, բարձրացնում ենք մեր ձայնն այս խորհրդավոր ժամին, համոզված, որ ժողովուրդը համամիտ կլինի մեզ հետ, հուսալով, որ մեր վերին իշխանություններն ականջ կդնեն մեր ձայնին:

Մենք բոլորս պատասխանատու ենք պատմության եւ Անդրանիկ զորավարի սուրբ հիշատակի առաջ:

ԱԶԳ

Ընթացիկ

Հայաստանը հրաժարվե՞լ է պահանջատիրությունից

«Ազգի» վերջին համարներում հրապարակումներ եղան Շվեդիայի մայրաքաղաք Ստոկհոլմում հունվարի 28-30-ը հրեական ցեղասպանությանը Հոլոքոստին նվիրված միջազգային խորհրդաժողովի ու նրա արձագանքների վերաբերյալ: Հետաքրքիր է, որ Հայոց ցեղասպանությունը դատապարտողները հիմնականում օտարերկրացիներն են. անգլիացի լրագրող Ռոբերտ Ֆիսքը հանդես եկավ հրապարակախոսությամբ, «Վտանգված ազգերի ընկերակցություն» միջազգային կազմակերպության ներկայացուցիչ Թեսա Հոֆմանը, որը հայտնի է իր հայանպաստ գործունեությամբ, խորհրդաժողովից առաջ բողոք-նամակով դիմել էր Շվեդիայի վարչապետ Գորան Պերսոնին: Խորհրդաժողովի գործելաոճին առարկել է նաեւ ԱՄՆ-ի հայկական համագումարը, իսկ ՀՅԴ Հայ դատի հանձնախումբը փորձում է ԱՄՆ-ի ֆինանսների նախարար Ստյուարտ Էյզենստատից բացատրություն ստանալ, թե խորհրդաժողովին մասնակցած մոտ 50 երկրների շարքում ինչո՞ւ տեղ չի գտել Հայաստանը:

Հայաստանում, ինչպես երեւում է, ցավոք չեն վերաբերվել խնդրին, խորհրդաժողովից անցել է ավելի քան 13 օր, սակայն պաշտոնական ոչ մի արձագանք դեռեւս չի եղել: ՀՀ ԱԳՆ լրատվական ծառայությունը շեղում է մեր հարցադրումը, Հայաստանի անտարբերությունը բացատրելով նրանով, որ Ստոկհոլմի խորհրդաժողովը նվիրված է եղել բացառապես Հոլոքոստին եւ օրակարգում դրված է եղել Հոլոքոստի զոհերին գումարային փոխհատուցում հատկացնելու հարցը: Խորհրդաժողովը նախապատրաստված է եղել 96 թ.-ից ԱՄՆ-ի նախաձեռնությամբ, որը Հոլոքոստի վերաբերյալ 150 էջանոց զեկույց է պատրաստել խորհրդաժողովին ներկայացնելու համար: Ստոկհոլմի խորհրդաժողովին նախորդել են եւս երկու նախապատրաստական խորհրդաժողովներ Վաշինգտոնում եւ Լոնդոնում, որոնց քննարկումներին նույնպես Հայաստանը չի հրավիրվել: ԱՄՆ-ի այս նախաձեռնությանը միացել է Շվեդիայի կառավարությունը «Պատմեք ձեր երեխաներին» խորագիրը կրող ծրագրով, որին արձագանքել են եվրոպական մի շարք երկրներ:

Ինչպես տեսնում ենք, ՀՀ ԱԳ նախարարությունը քաջատեղյակ է եղել խորհրդաժողովի նախապատրաստական ողջ ընթացքին, եւ Հայաստանի մասնակցության հարցը կարող էր լուծվել ժամանակին, եթե մեր պետությունն ինքը պաշտոնապես մասնակցելու ցանկություն հայտներ: Ասվածի դեմ կարող է բերվել հետեւյալ փաստարկը՝ իսկ մենք գիտե՞նք, որ չենք հրավիրվելու: Սակայն, այն հանգամանքը, որ խորհրդաժողովից հետո էլ Հայաստանը չի դատապարտում այդ գործելաոճը, երբ խորհրդաժողովին հրավիրվել են ցեղասպանության այս կամ այն կերպ առնչված կամ ցեղասպանության հետեւանքները կրող երկրները, ցույց է տալիս, որ մեր պետությունը նախանձախնդրություն չի էլ դրսեւորել այդ հարցում: Թերեւս, ելնելով այն հանգամանքից, որ օտարների մեջ միշտ էլ հիշողներ կգտնվեն, ինչպես եղել է եւ այս դեպքում:

Հայաստանից միակ արձագանքը Սփյուռք-Հայաստան համաժողովի անունից բողոքի նամակն է եղել խորհրդաժողովի կազմկոմիտեին, որը կարելի է համարել աջակցություն սփյուռքահայ համայնքի բարձրացրած բողոքին: Նամակով ափսոսանք է հայտնվել Հայոց ցեղասպանությունն անտեսելու համար, որը դարասկզբի առաջին ցեղասպանությունն է, եւ չանտեսելը կարող էր կանխել ցեղասպանության հետագա դրսեւորումները: Զարմանք է հայտնվել, որ շվեդական կառավարությունն անտեսել է անգամ շվեդահայ համայնքի գործոնը իբրեւ ցեղասպանության հետեւանք:

Խմբագրությունում է ՀՀ ԳԱԱ Հայոց ցեղասպանության թանգարան-ինստիտուտի տնօրեն Լավրենտի Բարսեղյանի բաց նամակը՝ ուղղված ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանին: Պրն Բարսեղյանը հիշեցնում է, որ հանրապետության նախագահը այդ օրերին գտնվելով Դավոսում անգամ միջնորդավորված բողոք չհայտնեց: (Դավոսի խորհրդաժողովին մասնակցել են նաեւ Ստոկհոլմի խորհրդաժողովի կազմակերպիչները): Ցեղասպանության թանգարանի տնօրենը մեզ հետ ունեցած զրույցում համոզմունք հայտնեց, որ Հայաստանի ղեկավարությունն ընդհանրապես նահանջել է Հայոց ցեղասպանությունը դատապարտելու աշխատանքներից: Մասնավորապես, ՀՀ կառավարության հաստատած 2000 թ. միջոցառումների ցանկում ցեղասպանության 85-ամյակի հիշատակումը տեղ չի գտել, մինչդեռ ծրագրում էին միջազգային գիտաժողովով նշանավորել: Այժմ քննարկում են ապրիլի 18-21-ը հանրապետական գիտաժողով հրավիրելու տարբերակը, որովհետեւ, ինչպես պրն Բարսեղյանը նշեց. «Լռությունը համակերպվելու, չեզոք դիրք գրավելու եւ դրանով իսկ մոռացության մղելու միջոց է»:

ՍԱՌԱ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Ինդուլգենցիա նախագահի համար կամ «արջի ծառայություն»՝ վարչապետին

Սկիզբը էջ 1

Ընդսմին, վարչապետին սատարելու մասին խորհրդարանական մեծամասնության, զանազան քաղաքական այրերի պատեհ-անպատեհ հայտարարությունները, հենց այս չափն անցածության բերումով, ամենախսկական «արջի ծառայություն» են, քանզի լռելյայն ընդգծելով նախագահի «անկյուն քշված» լինելու հանգամանքը, կասկածի տեղ չեն թողնում, որ այսօր «դրության տերը» վարչապետն է: Այդ դեպքում օրինական հարց է առաջանում՝ ինչո՞ւ նույն այդ վարչապետն ու նրա կառավարությունը ոչինչ չեն անում օրեցօր խորացող տնտեսական ճգնաժամը հաղթահարելու, ժողովրդի առանց այն էլ ծանր վիճակի հետագա ծանրացումը կանխելու, գոնե դրությունը բարելավելու ուղիներ նախատեսելու համար: Այս առումով կառավարության կողմից ԱԺ քննարկմանը ներկայացված 2000 թ. պետական բյուջեի նախագիծը, մանավանդ սոցիալական հատկացումների հոդվածների տեսանկյունից, լավատես լինելու որեւէ հիմք չի տալիս: Ո՞վ է խանգարում կառավարությանը, եթե նա իրոք ուզում է... աշխատել: Մի՞թե դժվար է հասկանալ, որ երկրի ներքին կյանքից նախագահին գրեթե բացարձակապես ու այսքան ցուցադրաբար մեկուսացնելը ամենախսկական ինդուլգենցիա (պահպանագիր) է նրա համար: Վաղը-մյուս օրը, երբ ժողովրդական զանգվածների սոցիալական դժգոհությունները շիկանան, նախագահը կարող է հայտարարել, թե ինքը... «մեղավոր» չէ, իրեն չէին լսում, չէին ենթարկվում, ի՞նչ կարող էր անել՝ թող աշխատեին:

Ահա այստեղ է, որ դասափետելով վարչապետին սատարող ու նախագահին ցուցադրաբար մեկուսացվածության մեջ պահող ուժերին, նույնիսկ ավելի անողոքաբար պիտի դասափետել հենց իրեն՝ նախագահին: Ո՞վ է նրան թույլ տվել այսպես... ինքնամեկուսացվելու: Նախագահն այս երկրի թիվ 1 պաշտոնատարն է: Ի՞նչ բարոյական իրավունքով է նա հայտարարում, թե բյուջեի նախագծի քննարկումներին հետեւում է... «դիտորդի կարգավիճակով»: Մի՞թե սպասում է, որ բյուջեն... տապալվի: Որքա՞ն ազնիվ է ձեռքերն այսպես «լվանալն» ու մի կողմ քաշվելը, ինչ է թե՝ իրեն հակադրվող ուժերը երկիրը տանեն մինչեւ... փլուզում: Ով-ով, նա չի կարող չտեսնել այդ աղետալի հեռանկարը: Ինչո՞ւ կանխիչ քայլեր չի անում: Իր վարչապետության 100 օրվա առթիվ տված հարցազրույցում Արամ Սարգսյանը դժգոհել էր, թե խելացի խորհուրդ տվողներ չկան: Ո՞վ պիտի լինի երիտասարդ վարչապետի առաջին խորհրդատուն, եթե ոչ նախագահը: Ի՞նչ նշանակություն կարող են ունենալ այս երկուսի անձնական հարաբերությունները, երբ հարցը պետական «սայլը» տեղից շարժելուն է վերաբերում: Այդ սայլը «քաշելու» պատասխանատվությունից նախագահին ոչ ոք չի ազատել: Եթե վարչապետը, անփորձությունից կամ իր շրջապատի՝ նախագահին անցանկալի որոշ անձանց սադրանքներին տեղի տալով, փորձում է նախագահին մեր այդ պետական սայլից «հեռու» պահել, ապա դա դեռ չի նշանակում, թե նման ձգտմանը ենթարկվելը նախագահին պատիվ է բերում: Ի վերջո, կա Սահմանադրություն, սահմանադրական կարգ, սահմանադրորեն նախագահին վերապահված իրավասություններ: Ինչո՞ւ չի օգտագործում: Ինչ-ինչ, բայց ժամանակին Ռոբերտ Քոչարյանն ամենեւին էլ վատ վարչապետ չէր: Ո՞ւմ պիտի փոխանցի իր փորձը, եթե ոչ ներկա վարչապետին: Իսկ եթե վերջինս համատեղ աշխատելու, նախագահին «հաշվի առնելու» հակվածություն չի դրսեւորում, ապա մի՞թե կարելի է... «խռովել»:

Վերջապես, այս աննորմալ վիճակի նկատմամբ երկրի քաղաքական ուժերի դրսեւորած անտարբերությունն ուղղակի անազնվություն է: Կուսակցությունների մի մասն ուղղակի մասնակից է նախագահին մեկուսացնելու անհեռատես «խաղին», մյուսը հայտարարում է նրան սատարելու մասին՝ դրանով իսկ նպաստելով իշխանության վերին օղակների պառակտման խորացմանը, մի երրորդ խումբը «դարան» է մտել՝ սպասելով համընդհանուր փլուզման «երանելի» պահին, որ հրապարակ իջնի եւ իշխանությունը «վերցնի», եւ այս երեքն էլ համերաշխաբար բոյկոտում են այն փորձագետներին, ովքեր տագնապ են հնչեցնում ու հաշտության կոչեր անում, այդ կոչերի մեջ տեսնելով «ետին մտքեր»:

Մի խոսքով, ամեն մեկն իր «պարն է պարում», մինչ մեր «սայլը» ճռնչալով, սակայն անխուսափելիորեն մոտենում է անդունդի եզրին...

ՔՆՆԱՐԿՈՒՄ

Ոչ ոքի վերապահված չէ Արցախի ճակատագիրը միայնակ որոշելու

Հավաստեց նախագահը Հանրապետական կուսակցության խորհրդի հետ հանդիպմանը

«Մեզ համար ամենակարեւորը տնտեսական այնպիսի քաղաքականություն է, որը հնարավորություն կտա ապահովել համախառն ներքին արդյունքի աճ», պատասխանելով 2000թ. բյուջեին ՀՀ նախագահի վերաբերմունքի մասին հարցին, հայտարարել է Ռոբերտ Քոչարյանը Հանրապետական կուսակցության խորհրդի հետ հերթական հանդիպման ժամանակ: Ըստ ավելի վաղ ձեռք բերված համաձայնության, նման հանդիպումները պարբերական բնույթ են կրելու՝ նպատակ ունենալով քննարկել հանրապետությունում տվյալ պահին տիրող իրավիճակը, հրատապ եւ երկրի համար կարեւորություն ունեցող խնդիրները:

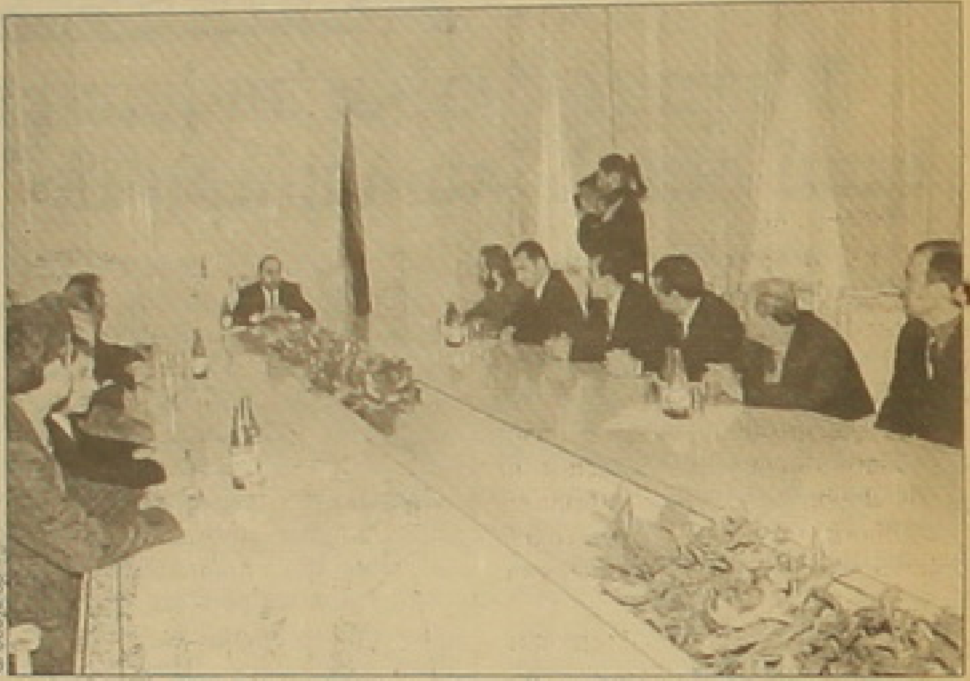

Ինչպես հաղորդում է ՀՀ նախագահի մամլո գրասենյակը, անդրադառնալով պետական կառավարման համակարգի անկատար լինելու հարցին, Ռոբերտ Քոչարյանը, համաձայնելով առկա թերությունների գոյության փաստին, միեւնույն ժամանակ նշել է, որ խնդիրը հաճախ նաեւ թերությունները մեզնից դուրս փնտրելու, համակարգի թերություններով բացատրել փորձելու տարածված մտածելակերպի մեջ է:

Հանդիպման մասնակիցներն անդրադարձել են նաեւ սեփականաշնորհման, մասնավորապես էլեկտրական բաշխիչ ցանցերի սեփականաշնորհման հարցերին, ընդգծել ընդհանրապես կառավարության որդեգրած սկզբունքները հանրությանը, քաղաքական ուժերին նախօրոք ներկայացնելու անհրաժեշտությունը:

Հանրապետական կուսակցության խորհրդի անդամների խնդրանքով նախագահ Քոչարյանն անդրադարձել է Լեռնային Ղարաբաղի հակամարտության կարգավորման ջանքերի շրջանակներում անցկացվող Ռոբերտ Քոչարյան-Հեյդար Ալիեւ բանակցությունների ընթացքին: Նախագահը նշել է, որ այդ հարցի վերաբերյալ առկա հետաքրքրության եւ վերջերս շրջանառության մեջ դրված զանազան լուրերի պատճառով որոշել է հանդես գալ եւ որոշակի պարզաբանումներ ներկայացնել հանրությանը: ՀՀ նախագահը կրկին նշել է, որ եթե երկու նախագահները համաձայնության գան որեւէ տարբերակի շուրջ, որին իր համաձայնությունը կտա նաեւ Լեռնային Ղարաբաղը, ապա դա պետք է քննարկվի իշխանության բոլոր ճյուղերի կողմից, արժանանա ժողովրդի հավանությանը:

«Ինչպես բազմիցս հայտարարել եմ, ոչ ոքի վերապահված չէ այդ հարցի ճակատագիրը միայնակ որոշելու իրավունքը», հավաստել է նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը:

ՎԱՆԱՁՈՐ

Շնորհվեց Սամվել Հակոբյանի անվան «Տարվա լավագույն աշխղեկ» մրցանակը

Սամվել Հակոբյանը եղել է Վանաձորի վաստակաշատ շինարարներից մեկը եւ մեծ ավանդ ունի այդ բնագավառում: Երեւի այդ էր պատճառը, որ երբ անցած տարի առաջին անգամ հանձնվեց նրա անվամբ մրցանակը, երեւույթը համընդհանուր բարձր գնահատանքի արժանացավ: Երեկ նրա որդու՝ Արթուր Հակոբյանի ղեկավարած «Ա. Հակոբյան» շինարարական ՍՊԸ-ի շենքում տեղի ունեցավ Սամվել Հակոբյանի անվան տարվա լավագույն աշխղեկ հերթական մրցանակի շնորհման արարողությունը: Մրցանակի էին ներկայացված Կարմիր խաչի միջոցներով Վանաձորում կառուցված 7 բնակելի եւ հունահայ համայնքի միջոցներով կառուցված Վանաձորի Խ. Աբովյանի անվան թիվ 9 միջնակարգ դպրոցը:

Ժյուրին միաձայն որոշել է մրցանակը շնորհել թիվ 9 դպրոցը կառուցած «Արգիշտի 1» ՍՊԸ-ի աշխղեկ Արթուր Վարդանյանին: Հաշվի է առնվել նաեւ, որ Կարմիր խաչի ֆինանսավորմամբ շենքերը բարձր, սակայն նույն որակով են կառուցված եւ դժվար է որեւէ աշխղեկի առանձնացնել: Իսկ թիվ 9 դպրոցի շենքը եզակի կառույց է Վանաձորում:

Ինչպես տեղեկացանք Արթուր Հակոբյանից, եկող տարվանից մրցանակը կհանձնվի ոչ թե Վանաձորի, այլ Լոռու մարզի լավագույն աշխղեկին, իսկ մրցանակի գումարը կավելանա 25 տոկոսով:

ՄԱՆՎԵԼ ՄԽՈՅԱՆ
Վանաձոր

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան Թ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010, Հանրապետութեան 47
ֆաքս 529353, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ. 529221
Տնօրէն
ՀՐԱՅՐ ՁՕՐԵԱՆ / հեռ. 562863
Համակարգչային ծառայութիւն / 562941
Apple Macintosh
համակարգչային ցանցը «Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor-in-chief
H. AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

ԱԶԳ

ընթացիկ

ՄԻԳՐԱՑԻԱՅԻ ԵՒ ՓԱԽՍՏԱԿԱՆՆԵՐԻ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

Տվյալների բանկից՝ դեպի լուսավոր ապագա

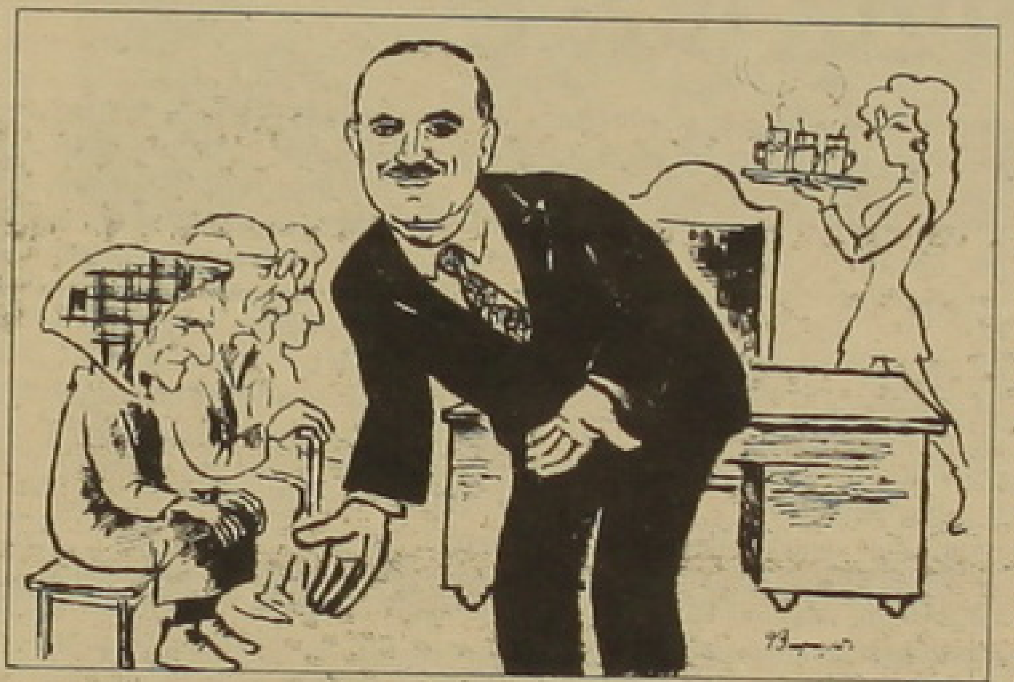

ՀՀ կառավարությանն առընթեր միգրացիայի եւ փախստականների վարչության միջանցքները վերջերս խաղաղվել են: Ոչ այն պատճառով, որ փախստականների խնդիրները լուծվել են, կամ բռնագաղթած մեր հայրենակիցները պետական այս ատյանից աջակցություն ստանալու հույսը կտրած՝ այլեւս չեն անհանգստացնում վարչության պատասխանատուներին: Պարզապես վերջիններս հոգնել են գրեթե ամեն օր (նույն անփոփոխ կազմով) այստեղ գումարվող հանրահավաքներից, որոնք սովորաբար ուղեկցվում են բուռն գնահատականներով: Ներկայումս վարչության մուտքը 2 ոստիկանների «հսկողության» տակ է, որոնք փախստականների ելումուտն արտոնում են միայն վարչության հետ կոնկրետ խնդիրներ ունենալու պարագայում:

Պետական այլ ատյանների պես բյուրոկրատական խաչքունկն այստեղ էլ ընդունված է. ինչպես փախստականներն են ասում իրենց գնդակի պես մի սենյակից մյուսն են «փոխանցում»: «Փոխանցումներից» հետո հաջողության չհասնելով նրանցից ամենահամառները դիմում են վարչության պետ Գագիկ Եգանյանին, որը ընդունելության 2 օր է սահմանել մեր հասարակության թերեւս ամենաանպաշտպան այս ներկայացուցիչներին լսելու, հուսադրելու եւ, հնարավորության սահմաններում, օգնելու համար:

Բնակարանային 1997 թ. տվյալներով, փախստականների 14000 ընտանիք տանիքի այս կամ այն կարգի դժվարություն ունի. չունի մշտական կամ ժամանակավոր կացարան, ապրում է հանրակացարանում, սակայն զուրկ է նվազագույն կենցաղային պայմաններից. չունի ջուր, հոսանք... Մայրաքաղաքի հանրակացարաններից յոթը, կառավարության որոշմամբ, շուտով միգրացիայի եւ փախստականների վարչության տնօրինությանը կհանձնվեն, սակայն խնդիրը դրանով չի լուծվի, քանզի շենքերը լեփ-լեցուն են. առավելագույնը 1100 սենյակից բաղկացած այդ «բնակարանային ֆոնդը» լավագույն դեպքում մի քանի ընտանիքի «կջերմացնի»: Միջազգային կազմակերպություններն դեռեւս շարունակում են փախստականների համար նախատեսված շինարարական ծրագրերը, սակայն դրանք շարքենի կաթիլի պես կրճատվում են. 1999 թ., օրինակ, ընդամենը 108 քոթեջ եւ բնակարան է կառուցվել այդ կազմակերպությունների միջոցներով (եթե հնարավորություն չունի. տարեցտարի նվազող մարդասիրական օգնությունը բաշխվում է միջազգային կազմակերպությունների հետ այդ ոլորտում համագործակցող հասարակական կառույցների միջոցով, որոնց փախստականները չեն վստահում պնդելով, թե իրենց ուղղված դրամական միջոցները եւ սննդամթերքը փոշիանում են միջնորդ օղակների ներկայացուցիչների գր-

հավասալու լինենք փախստականների պնդումներին, հիշյալ կացարանները ոչ միշտ են բաժին ընկնում ամենակարիքավորներին, երբեմն էլ տեղացիներին են հասկացվում):

Նախորդ տարվա բյուջեում որոշակի գումար էր նախատեսված փախստականների բնակարանային խնդիրը մասամբ կարգավորելու համար, սակայն այս ոլորտն էլ, մյուսների պես, թերֆինանսավորվել է: Ըստ պրն Եգանյանի, 2000 թ. բյուջեում նույն նպատակով նախատես ծրագրված միջոցները նույնպես հարցական են. հ-րատեսությունը ծախսերի կրճատում է թելադրում, այնպես որ պետությունն այս տարի էլ հազիվ թե բնակարաններ կառուցի բռնագաղթածների համար:

Ֆինանսական եւ նյութական օժանդակության հարցերում նույնպես վարչությունը փախստականներին օգնելու գործառույթ կամ տաններում եւ փողոցային առեւտրի օբյեկտներում: Այս եւ այլ կենցաղային մանր հարցերում վարչության պետի աջակցությունը սահմանափակվում է «սրան զանգելով, նրան զանգելով, միջնորդություններ գրելով տարբեր կառույցների ղեկավարներին», եւ ինչ-որ հարցեր երբեմն (ոչ շատ հաճախ) լուծվում են: Մեկի համար հաջողվում է ապակի հայթայթել, մյուսի համար էլեկտրական հաշվիչ, երրորդի համար անվճար դեղորայք կամ բուժօգնություն:

Տարաբախտիկ դիմում-խնդրանքներ էլ են պատահում: Օրինակ, բաքվեցի մի տիկին պրն Եգանյանին հորդորում է փախստականի կարգավիճակ տալ սուդանցի Մուֆտադային, որի հետ 8 ամիս է ամուսնացել է (նույնիսկ երեխայի է սպասում), սակայն չի կարողանում ճաշակել «զագս գնալու հաճույքը», քանզի օտարերկրացուն փախստականի կարգավիճակ շնորհելու դիմումը մերժվել է. վերջինս կրոնական, ազգային, ռասայական կամ քաղաքական հետապնդումների չի ենթարկվել, ըստ այդմ չի բավարարում փախստականների վերաբերյալ Ժնեւի կոնվենցիայի պահանջներին, հետեւաբար Հայաստանի պաշտպանության տակ առնվելու «պատճառ» չունի:

Պրն Եգանյանը, որ համեմատաբար վերջերս (մի քանի ամիս առաջ) է ստանձնել վարչության պետի պաշտոնը, ներկա հանգրվանում իր գերատեսչության գլխավոր խնդիրն է համարում փախստականների վերաբերյալ տվյալների հանրապետական բանկի ստեղծումը, փախստականների եւ նրանց խնդիրների լիարժեք հաշվառումը: Փախստականները մեր հասարակության ամենաանպաշտպան հատվածն են, ուստի արտագաղթի ամենաբարձր տոկոսն են «ապահովում», այնպես որ նրանց թիվը (հնացած տվյալներով մոտ 300 հազար) ճշգրտման կարիք ունի: Իսկ այն, որ ընդամենը 5000-ն են Հայաստանի քաղաքացիություն ստացել (ոմանք էլ, ճամփորդական փաստաթղթերի շուրջ ստեղծված անհիմն «ամոթանքից» ոգեւորված, փոշմանել են եւ փախստականի կարգավիճակը վերականգնելու հերոսական ջանքեր են գործադրում), ըստ պրն Եգանյանի, փախստականների ընդվզումն է իրենց անբարեկարգ, հաճախ անտանելիորեն թշվառ կենցաղի նկատմամբ. «Քաղաքացիություն ընդունելը ոչ թե արհեստական, մեխանիկական գործընթաց պետք է լինի, այլ ապրելակերպի, սոցիալական վիճակի օրգանական շարունակությունն է եւ՝ այստեղ (հատկապես բնակարանային հարցում) պետությունն խնդիրներ պարտականություններ ունի մեր հայրենակիցների նկատմամբ: Մեր պարտքն է ի հայտ բերել խնդիրների իրական ծավալը, սահմանել գերակայությունները, մշակել ծրագիր եւ կամաց-կամաց առաջ գնալ»: Առաջ, դեպի լուսավոր ապագա, որը, ցավոք, առայժմ չի ուրվագծվում ոչ փախստականների, ոչ էլ Հայաստանի քաղաքացիների պարագայում:

ԷՄԻԼԻԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ՆԱԽՕՐԵԻՆ

Մեծացել է բանկերի գործունեության թափանցիկությունը

Այսօր աշխատանքը կսկսի Հայաստանի բանկերի ասոցիացիայի համագումարը, որտեղ ՀՀ կենտրոնական բանկի նախագահ Տիգրան Սարգսյանի հավաստմամբ՝ կհնչեն ծրագրային ելույթներ բանկային ապագայի վերաբերյալ:

Նախօրեին գնահատելով 1999 թ. բանկային տարին, ԿԲ նախագահը նշեց, որ այն ի ցույց դրեց համակարգի բոլոր առավելությունները: Ըստ նրա, չնայած ողբերգական, քաղաքական իրադարձություններին, որոնք տեղի ունեցան Հայաստանում անցյալ տարի, երկրում հաջողվեց պահպանել ֆինանսական կայունությունը, ինչը վկայություն է, որ բանկային համակարգում կան դրական ծնունդներ:

Միաժամանակ, Տիգրան Սարգսյանի կարծիքով, 1999 թվականը բացահայտեց բազմաթիվ նոր խնդիրներ, որոնց բանկերը դեռ առնչվելու են 2000-2001 թթ.: Դրանք առաջին հերթին կապված են տնտեսության իրական ոլորտում տեղի ունեցող իրադարձությունների հետ: Այս բնագավառում բազմաթիվ անելիքներ կան եւ, ըստ հանրապետության գլխավոր բանկիրի, եթե տնտեսության իրական սեկտորում լուրջ բարեփոխումներ չլինեն, ապա ներկա ընթացքը կտանի դեպի փակուղի, այդ թվում՝ բանկային համակարգը, որպես այդ ամենի անդրադարձիչ:

Մինչ բանկիրները կհավաքվեն իրենց համագումարին, նրանց սպասում էր անակնկալ: Երեկ երեկոյան «Ամիա» լրատվական գործակալությունը հանդիսավորությամբ, բանկիրների ու լրագրողների ներկայությամբ հրապարակեց 1999 թ. ՀՀ բանկերի մամլո վարկանիշը: Ըստ այդ վարկանիշի՝ ամենաբարձր գնահատականի երկրորդ տարին անընդմեջ արժանացել է «Արդշինբանկը»: Վերջինս, ըստ վարկանիշի, հաջորդում են «Կոնվերսբանկը», «Հայագրոբանկը», «Գյուղատնտեսական զարգացման բանկը», «Կրեդիտ-Երեւան» բանկը, «Անելիքբանկը»: Նշված բանկերը, անցյալ տարվա արդյունքներով, ունեցել են ամենաշատ մամլո արձագանքները: Ըստ գործակալության տնօրեն Ալեքս Ղեւոնդյանի, բանկերի վերաբերյալ լրատվական անդրադարձների քանակը 1999 թ. նախորդ տարվա համեմատ աճել է 29 տոկոսով, ինչը վկայում է բանկեր-հասարակություն կապի ամրացման մասին:

Ի դեպ, մամլո վարկանիշը հաշվարկելիս, բանկերի ֆինանսատնտեսական ցուցանիշները եւ գովազդները հաշվի չեն առնվել: Այն կազմվել է բանկերի գործունեության այն փաստերի հիման վրա, որոնց մասին տեղեկացրել է մամուլը:

ՀՐԱՉՅԱ ՉՈԲՅԱՆ

Կառավարության կառուցվածքային բարեփոխման ավետիսը

Սկիզբը էջ 1

Հեծանիվ հորինելու հարկ չկա

Կառուցվածքային բարեփոխման առանցքը գործադիր իշխանության համակարգումն է՝ ըստ ոլորտների: Ըստ այդմ՝ միավորման է ենթակա էներգետիկայի, քաղաքաշինության եւ առեւտրի ու արդյունաբերության նախարարությունների եռորդությունը: Հայաստանում հեծանիվ չեն հորինել, զարգացած եվրոպական երկրների գործադիր իշխանության կառուցվածքի պարզ ուսումնասիրությունն իսկ վկայում է, որ առանձին էներգետիկայի նախարարություն ունենալն անարդյունավետ է, իսկ արդյունաբերության ու առեւտրի նախարարությունն ազատական տնտեսակարգի պայմաններում գրեթե գործառույթներից զուրկ գերատեսչություն է: Այս երեք նախարարությունների միավորումը հնարավորություն կտա իրականացնել միասնական քաղաքականություն միկրոտնտեսության ոլորտում՝ ապահովելով պետության կարգավորիչ դերն արտադրական ձեռնարկությունների գործունեության մեջ: Չմոռանանք, որ էներգետիկ ոլորտում ազատականացման գործընթացը, ինչպես եւ արդյունաբերության, առեւտրի մեջ, արդեն սկսվել է ու ծավալվելու միտում ունի: Առաջարկվում է գյուղնախարարությունը միավորել բնապահպանության նախարարության հետ:

Փոստի եւ հեռահաղորդակցության նախարարությունը միավորվելու է տրանսպորտի նախարարության հետ, ինչը թույլ կտա ամբողջացնել արտադրական ենթակառուցվածքների բնագավառը: Սեփականաշնորհման նախարարությունը միավորվելու է էկոնոմիկայի նախարարության հետ, մի քայլ, որի անհրաժեշտության մասին բավական ժամանակ նշվում է: Անգամ ԱՊՀ երկրներում անցումային ո-րոշակի շրջանից հետո սեփականաշնորհման գործընթացի համար առանձին նախարարություն չի հասկացվում: Մասնավորեցումն էկոնոմիկայի, այսինքն՝ տնտեսական ռազմավարության ուղղություններից մեկն է: Հետեւաբար այս գործառույթով կարող է զբաղվել կառավարությանն առընթեր վարչությունը կամ, ինչն առավել նպատակահարմար է, էկոնոմիկայի նախարարության համապատասխան ստորաբաժանումը: Ֆինանսների նախարարությունը մնալու է առանձին: Նույնը նաեւ պետական եկամուտների նախարարության միջնաբերդը:

Սոցիալական ապահովության նախարարությունն այս ոլորտի վերակառուցումից հետո, երբ գործում են տարածքային սոցիալական ապահովության կենտրոններն ու ծառայությունները, գործադիր ֆունկցիաներից գրեթե զուրկ կառույց է, որի հիմնական ոլորտը սոցիալական քաղաքականության հայեցակարգի մշակումն է: Ուստի նախատեսվում է մեկ կառույցում համատեղել սոցիալական ապահովության բաղկացուցիչ մասերից մեկը հանդիսացող առողջապահական հայեցակարգի մշակումը: Նախատեսվում է ստեղծել սոցիալական ապահովության եւ առողջապահության միացյալ նախարարություն: Փոխնախարարությունը կմնա ինքնավար:

Ուժային նախարարություններին միավորման տենդը չի համակել, թերեւս բնական է, քանզի ներքին գործերի եւ ազգային անվտանգության կառույցները նոր են վավերացրել իրենց բաղձալի տարանջատումը: Ներքին գործերը, ազգային անվտանգությունը եւ պաշտպանությունը կշարունակեն գործել առանձին տիրույթներում, թեեւ պետք է ընդգծել, որ ներքին գործոց ոլորտը կարող է շուտով սահմանափակվել, եւ կալանավայրերի վարչությունը, հիմնականում եվրախորհրդին անդամակցելու պայմանների թելադրանքով կմիավորվի արդարադատության նախարարությանը: Այս կառուցվածքային փոփոխությունն ունի իր առողջ տրամաբանությունը, դատավճռից հետո հանցանք գործած մարդու վերադարձը հասարակական կյանք կարող է առավել հաջող կազմակերպել այն գերատեսչությունը, որի հիմնական նպատակը հանցանքը հիմնավորելը չէ, իսկ ներքին գործոց հիմնական խնդիրը հասարակական կարգի պահպանումն է, այսինքն՝ հանցագործության բացահայտումը:

Կրթության եւ գիտության նախարարությունը դարձյալ կգործի համատեղ, ինչպես նաեւ մշակույթի, սպորտի եւ երիտասարդության նախարարությունը, այստեղ կառուցվածքային լուրջ փոփոխություններ չեն սպասվում: Արտգործնախարարությունը մնում է իր սահմաններում, բայց սփյուռքի հետ աշխատանքի համար ձեւավորվում է կառավարությանն առընթեր սփյուռքի հետ տարվող աշխատանքների վարչություն, մի կառույց, որի նախադեպը խորհրդային շրջանում կար: Ընդհանրապես գլխավոր վարչությունների կամ կառավարությանն առընթեր վարչությունների թիվը կառավարության կառուցվածքի այս փոփոխությունների դեպքում կավելանա: Արտադրական ենթակառուցվածքների, օպերատիվ հարցերի եւ տարածքային կառավարման նախարարությունները, որպես անպորտֆել կառույցներ, այսինքն՝ ապագա փոխվարչապետական ինստիտուտներ, կպահպանվեն, բայց հնարավոր է նրանց անվանումների ճշգրտում: Այսպիսով, ամենահեղափոխական կառուցվածքային բարեփոխումը կհանգեցնի հայաստանյան ներկա 24 նախարարություններից 14-ի պահպանմանը: Որքան պետական պաշտոնյա կհայտնվի գործազուրկի կարգավիճակում եւ որքան ծառայողական ավտոմեքենա ավելորդ կդառնա, դեռեւս վաղ է ասել, չմոռանանք, որ վերը շարադրվածը դեռեւս նախագիծ է, իսկ Հայաստանը փոքր երկիր է, եւ լուծարման ենթակա նախարարությունների աշխատակիցներն արդեն տենդագին սկսել են զբաղվել լոբբինգով կամ սեփական գոյության անփոխարինելիությունն ապացուցելով, թե որքանով է ամուր վարչապետի կամքը, եւ որքանով է պատրաստակամ նախագահը դիմագրավելու խնդրանքների հեղեղին, ցույց կտա գարունը:

Մտավորականների արտակարգ հավաքին մասնակցելու հրավերին շատերը, այդ թվում՝ անվանի բանաստեղծներ, գիտնականներ, երաժիշտներ, հրապարակախոսներ, հուսահատ պատասխանում էին, որ չեն հավատում, թե Հայաստանի մտավորականները կարող են ի մի հավաքել, կարող ուժ դառնալ, երկիրը դուրս բերել քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական ու բարոյահոգեւոր ճգնաժա-

լի է լինում: Փորձենք պատկերացնել, թե ինչ կստացվի, եթե, ասենք, իր կոչումով խոհարարը նախարարի պաշտոն գրավի ու իր օժտվածության մղումով ամեն ինչ իրար խառնի, շարունակի «ճաշեր» եփել երկրի մասշտաբով...

Ի վերջո, մեզ՝ մտավորականների արտակարգ հավաքի նախաձեռնող խմբի անդամներիս, հետաքրքրում էր՝ կարո՞ղ ենք մտավոր մի կարող ուժ ներգրավել երկիրը խորացող ճգնա-

սերտաճած համակարգ է: Հենց դա է հիմնական բարդությունը: Կոռուպցիայի վերացմանը կարելի է հասնել ոչ թե պատեհ ու անպատեհ առիթներով այդ երեւույթի մասին խոսելով, ինչպես հաճախ անում են որոշ բարձրաստիճան պաշտոնյաներ, այլ ստեղծելով պետության կառավարման այն մեխանիզմները, որոնք հնարավորություն կտան իսպառ ոչնչացնելու այդ արատը:

Ցանկացած երկրի գլխավոր

կինոյի տան կոնֆերանսների դահլիճում էին հավաքվել այս բնագավառի առաջատար մասնագետները: Երկրի կառավարությունն իր կողմից մտավորականների այս նախաձեռնության նկատմամբ արեց իր հանդիպակաց առաջին քայլը՝ կոնֆերանսին մասնակցելու ուղարկելով իր երկու աշխատակիցների: Կոնֆերանսի աշխատանքներին մասնակցելու էր եկել նաեւ երկրի նախագահի խորհրդական Ռազմիկ Դավոյա-

թյուն չունենն նաեւ մամուլի ու չորրորդ իշխանության հետ առնչվող խնդիրները: Ասում են ազատ եւ անկախ մամուլ: Մի՞թե հնարավոր է դա: Տեսել, թե մի քանի թերթեր ու հեռուստաստուդիաներ ինչպես են մեթոդաբար փորձում քանդել մեր պետության հիմքերը՝ երազելով կրկին իշխանության բերել իրենց կուռքին, ամենեւին էլ չցանկանալով հաշտվել այն մտքի հետ, որ այդ կուռքը վաղուց է մարել, վերջացել:

ՄՏԱՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ՀԱՎԱՔ

Յուրաքանչյուրիս շահը համընդհանուր շահի մեջ է

մից: Ըստ նրանց, երկրի մտավորականների հիմնական ուժերը, չդիմանալով ճգնաժամային պայմաններին, արդեն հեռացել են երկրից, ու մնացածները որեւէ կարող ուժ չեն կարող ներկայացնել: Սեփական ուժերին չհավատալն, իրոք, անհանգստացնող երեւույթ է: Մարդու համար ամեն ինչ հնարավոր է, եթե սեփական ունակության նկատմամբ ընդհանրական հավատ լինի: Ուրեմն, ամենքս էլ ձեռքերս թափ տանք ու մի կո՞ղմ քաշվենք՝ երկիրը թողնելով ճակատագրի քմահաճույքին, այսինքն կոռուպցիայի ճիրաններում...

Օր-օրի խորացող տնտեսական, քաղաքական ու սոցիալական ճգնաժամը մեզ կանգնեցրել է լինել-չլինելու խնդրի առջեւ: Եթե շտապ միջոցներ չձեռնարկվեն, ապա քաղաքական պայթյունն անխուսափելի կլինի: Դրա պատճառներից մեկն էլ այս տասը տարիներին իշխանավորների արհամարհանքն է մտավորականների նկատմամբ, որը քաղաքական գիծ է վերածվել: Եթե մի երկրում չեն կարողանում գնահատել մտավոր ներուժը, ու ամեն ինչ արվում է, որպեսզի մտավորականը հեռանա երկրից, ապա այդ երկիրը, բնականաբար, հայտնվում է հենց այս իրավիճակում: Գաղտնիք չէ, որ ցանկացած երկրի գլխավոր հարստությունը նրա բնակչության մտավոր կարողությունն է: Եթե չի ստեղծվում այն համակարգը, որտեղ յուրաքանչյուր ոք հնարավորություն ունենա ըստ իր մտավոր ունակության գրավելու իր տեղը հասարակության մեջ, այդ տեղից էլ առավելագույն չափով նպաստի իր երկրի զարգացմանը, ապա անկումն անխուսափե-

ժամից դուրս բերելու գործընթացի մեջ: Մտավորականներն ի վիճակի՞ են կրկին տեր լինելու իրենց երկրին, թե՞ իրենք եւս կհեռանան ամենը թողնելով մի խումբ մաֆիոզների, որոնց համար սեփական շահից վեր չկա ոչինչ: Իսկ հանրահայտ է, որ բոլորի համար՝ սկսած երկրի նախագահից, վարչապետից, գործարարից մինչեւ աղբանոցային քչփորողները, շահը նախ եւ առաջ համընդհանուր, այսինքն պետական շահի մեջ է: Յուրաքանչյուրս պետք է մշտական աշխատանք, հաստատուն ու շոշափելի աշխատավարձ ունենանք, որ առեւտրականը նորմալ շահույթ ունենա, նոր ներդրումներ կատարի...

Անշուշտ, մեզանից յուրաքանչյուրը պատասխանատու է ստեղծված իրավիճակի համար: Սակայն միանշանակ պնդել, թե այն, ինչ կա, մեր ընդհանրական դիմանկարն է, ու մենք դրան ենք արժանի, ավելի լավ երկիր չենք կարող ունենալ, քանի որ ՀՀՇ-ն ենք ընտրել մեր գլխին, սխալ է: Սակայն այն, ինչ կա, իրոք մերն է, ու յուրաքանչյուրս պատասխանատու ենք դրա համար, ուստի եւ ինքներս մեր սեփական ուժերով պետք է դուրս գանք ստեղծված իրավիճակից:

Կինոյի տանը վերջերս կայացած Հայաստանի մտավորականների արտակարգ հավաքին զգացինք մարդկանց անհանգստությունը, ինչպես եւ պատասխանատվությունը կրելու պատրաստակամությունը: Պետք է ուժ գտնենք մեր մեջ ու փորձենք հեռու քշել մեր ներսի կաշառակերությունը, խաբեբայությունը, թալանչիությունը: Սակայն կոռուպցիան ինքնին գոյություն ունենալ չի կարող: Այն պետական կառույցների հետ

հարստությունը, առավել եւս Հայաստանի պես լեռնային երկրի պայմաններում, մտավոր ներուժն է: Այս առումով հանցավոր արարք է իշխանավոր էլիտայի արհամարհանքը մտավորականների նկատմամբ: Մտավոր ուժն, իրոք, ունակ է ելքեր գտնելու ցանկացած իրավիճակից: Արտակարգ հավաքն էլ կոչված էր համապատասխան մեխանիզմներ ստեղծելու մտավոր ուժի արթնացման եւ նրա կարողությունները երկրի բարօրության ի սպաս դնելու համար:

Անցած 10 տարիներին մեր մտավորականների մոտ ամենատարբեր ոլորտների վերաբերյալ մեծաթիվ առաջարկություններ, գիտական մշակումներ են կուտակվել, որոնց կենսագործման համար երկրում ոչ մի պայման չի ստեղծվել, ու դրա փոխարեն ԽՍՀՄ-ից ժառանգած մեխանիզմներն անխնա ոչնչացվել են: Իսկ մեր լեռնային երկրի համար հենց դրանք են գլխավոր հարստությունը: Մեր խնդիրն էր նախ գործընթացի մեջ ներգրավել այդ մտավոր ուժերը, գործի դնել նրանց կարողությունները, նրանց աշխատությունները ու առաջարկությունները համապատասխան մեխանիզմների միջոցով ըստ բնագավառների առաջարկել իշխանություններին: Ստեղծված ճգնաժամային իրավիճակում խնդրի լուծման լավագույն տարբերակը տարբեր բնագավառներ ընդգրկող հրատապ թեմաներով գիտական կոնֆերանսներն են, որի նպատակներից մեկն էլ մշտապես գործող ինքնավար բաժանմունքների ստեղծումն է:

Առաջին կոնֆերանսի թեման վերաբերում էր կառավարման համակարգի բարեփոխումներին: Այդ օրը

նը: Այս հանգամանքը հույս է ներշնչում, որ իշխանություններն ամենեւին էլ անտարբեր չեն տեղի ունեցող այս գործընթացի նկատմամբ եւ պատրաստ են լսել մտավորականներին: Իսկ լուրջ կառավարություն ունենալը ճգնաժամից դուրս գալու նախապայմանն է:

Կոնֆերանսը ստեղծեց կառավարման համակարգի մշտական գործող սեկցիա, որն ընդունեց բարեփոխումների առաջին երեք առաջարկությունները:

Մտավորականների արտակարգ հավաքի նախաձեռնող խորհրդի անդամների մտահոգությունն այժմ հաջորդ կոնֆերանսների աշխատանքներին ավելի կարող ուժերի, բարձրակարգ մասնագետների ներգրավումն է: Հաջորդ կոնֆերանսը նվիրված էր սոցիալական խնդիրներին: Մասնագետների հետաքրքրությունն է առաջացրել տեղեկատվական համակարգի, մամուլի եւ չորրորդ իշխանության հարցեր քննարկող կոնֆերանսը: Լրատվական համակարգի դերն ու վճռական նշանակությունը երկրում թե նախորդ եւ թե ներկայիս իշխանությունների կողմից խիստ թերագնահատվում էր: Դրա վկայությունը ոչ միայն իրար ետեւից համակարգի գործունեության մասին պատկերացում չունեցող անձանց այդ գերատեսչության ղեկավարի պաշտոնին նշանակելն էր, այլեւ այս ոլորտն արհեստականորեն անդամալույծ դարձնելը: Այս բնագավառի վերաբերյալ մեր մտավորականների մոտ ելքային տարբեր առաջարկություններ են կուտակվել, որոնք քննարկման ու վերլուծության կարիք ունեն: Պակաս հրատապու-

Անշուշտ, լրատվամիջոցներն ու լրագրողների բանակը չորրորդ իշխանություն դառնալուն կարող են հավակնել միմիայն մամուլի մասին օրենքի լիարժեք կենսագործման, ինչպես եւ իրավական մարմինների կողմից այս խնդրում հատուկ ակտիվության պայմաններում: Առանց դրա հազիվ թե մենք կարողանանք հավակնել քաղաքացիական հասարակարգ կոչվելուն:

Կոնֆերանսների այս շարքն ավարտվելուց հետո մտավորականների արտակարգ հավաքի կոորդինացնող խորհուրդը հատուկ նիստում կքննարկի բաժանմունքների գործունեության արդյունքները, անհրաժեշտության դեպքում կկատարի համապատասխան ճշգրտումներ, ապա այդ ամենը կամփոփի ՀՀ մտավորականների երկրորդ արտակարգ հավաքին: Այս գործընթացում, հույս ունենք, որ ի հայտ կգան մտավորականների առավել ունակ ուժեր: Սա էլ կարող է հանդիսանալ կադրային այն շտեմարանը, որը կառաջարկվի կառավարությանը ի սպաս դնելու ոչ միայն երկիրը ճգնաժամից դուրս հանելուն, այլեւ հետագա վերելքին:

Մի հանգամանք եւս: Նախաձեռնող խորհուրդը որոշել է չհավակնել կազմակերպություն դառնալուն: Դառը փորձը հուշում է, որ գրանցված կազմակերպություն դառնալիս ամեն անգամ ի հայտ են գալիս բոլորին խանգարող նկրտումները, խմբավորումները, քայքայությունը... որն էլ քանդում, ավերում է ամեն մի լավ ձգտում, վեհ նպատակ: Ի վերջո, սա եւս մի նոր քննություն է մեր մտավորականների համար:

ԲԱԳՈՒՐ ԿԱՐԱՊԵՏՅԱՆ

Պաշտպանել ոչ թե անձը, այլ համակարգը

Առաջարկում է Սուրեն Զոլյանը

Հոկտեմբերի 27-ից հետո Հայաստանի տնտեսական, քաղաքական, պետական համակարգը բառիս բուն իմաստով վթարվել է: Պատճառը կասկածամտության, փոխադարձ անվստահության մթնոլորտն է, որ տեղատվություններ ու մակընթացություններ է ապրում քաղաքական եւ արտաքաղաքական ազդակներից սնվելով, սակայն այդպես էլ չի «մարվում»: Բրյուսովի անվան օտար լեզուների ինստիտուտի ռեկտոր, ՀՀ նախագահին առընթեր մարդու իրավունքների հանձնաժողովի անդամ Սուրեն Զոլյանը, շարունակվող լարվածության պատճառների վերաբերյալ **«Ազգի»** հարցին պատասխանելով կարծիք հայտնեց, թե անվստահության արմատները շատ ավելի խորն են, քան թվում է առաջին հայացքից: Անվստահությունը ոչ միայն իշխանության թեւերի, այլեւ, որ ավելի վտանգավոր է, ժողովրդի եւ իշխանությունների միջեւ է, ստեղծվել է 1994-95 թթ. արատավոր քաղաքական համակարգի հետեւանքով: Այդ համակարգում իշխող ռեժիմի հենարանը ոչ թե քաղաքական ուժերն են, այլ միջին եւ ցածր օղակի չինովնիկների հսկայական բանակը, որը սեփականաշնորհել է իշխանության գործառույթները՝ սահմանափակելով նույնիսկ «վերին էշելոնների» գործողությունների ազատությունը, գտնում է պարոն Զոլյանը:

Արտահերթ նախագահական կամ խորհրդարանական ընտրություններն, ըստ նրա, անվստահության մթնոլորտը, ներքին ճգնաժամը մեղմելու միջոց չեն, առավել եւս, որ արտահերթ ընտրությունների պահանջներն ամրապնդված չեն ծանրակշիռ փաստարկներով: Այլ է սահմանադրական բարեփոխումների պարագան, որը, ցավոք, քաղաքական զարգացումների այս փ[illegible]մ նույնպես հարմարեցվում է [illegible] թելադրանքին: Երկրի հիմ[illegible] օրենքն սկզբունքային թե[illegible]ներ ունի եւ պրոբլեմներ է [illegible]ում մեր հասարակությա[illegible]կայն բարեփոխումները պետք է առավելագույնս նպատակային լինեն: ՀՀ Սահմանադրության աքիլլեսյան գարշապարը, պրն Զոլյանի կարծիքով, մասնավորապես պատասխանատվության մեխանիզմների բացակայությունն է դատաիրավական նորմերում, ինչը դատաիրավական բարեփոխումներով դատական համակարգ ներմուծված «անկախությանը» բացասական երանգներ է հաղորդում, քաղաքական կոնյունկտուրան թելադրում է այս կամ այն քաղաքական պատվերը: Անմեղ մարդիկ կարող են ամիսներ անցկացնել բանտերում, եւ եթե նրանց ներկայացված մեղադրանքները չհաստատվեն, նրանցից լավագույն դեպքում ներողություն կխնդրեն, սակայն որեւէ մեկը պատասխանատվության չի ենթարկվի անհիմն քրեական գործ հարուցելու համար:

Որպես քաղաքական հետապնդումների օրինակ վկայակոչելով «Դրոն», «31-ի գործը», պրն Զոլյանը հակված չէ նույն շրջանակում դիտարկել Վանո Սիրադեղյանի դատավարությունը, «քանի որ այս պարագայում ներկայացված մեղադրանքները բավականին լուրջ են»: Սակայն գտնում է, որ քանի դեռ քաղաքական գնահատական չի տրվել նախորդ ռեժիմին, առանձին գործերում քաղաքական նրբերանգներն անխուսափելի են: Հոկտեմբերի 27-ի նախաքննության ընթացքը մեկնաբանելուց ձեռնպահ մնալով, պրն Զոլյանը համաձայնեց, որ հոկտեմբերի 27-ի գործը զինդատախազության «վերահսկողության» տակ դնելու որոշումը սպասելի բացատրություն չստացավ. դատախազությունը միասնական համակարգ է, եւ վերջինիս թեւերից մեկին վստահության քվե տալով՝ չէր կարելի անվստահություն հայտնել մյուսին:

Ինչ վերաբերում է «նախագահամետ» համարվող քաղաքական ուժերի երկչոտ պահվածքին եւ նախագահին հրապարակավ աջակցելու անվճռականությանը, ապա, ըստ նրա, խնդիրը ոչ թե նախագահի անձը, այլ քաղաքական համակարգը պաշտպանելն է: Արտահերթ ընտրություններին դեմ արտահայտվեցին այնպիսի քաղաքական ուժեր, որոնց նախագահամետ չես համարի, որովհետեւ նոր ընտրությունները կարող են ավելի խորացնել ճգնաժամը, մանավանդ՝ անկատար օրենսգրքի պայմաններում պետությունն ի վիճակի չէ բնականոն ընտրական գործընթաց ապահովել: Նախագահը եւ վարչապետը պետք է համաձայնության եզրեր գտնեն, նախագահ-կառավարություն-խորհրդարան հակասությունները ձեռնտու են այն շրջանակներին, որոնց հարմար է պետության անվերահսկելի, կաթվածահար վիճակը: Քաղաքական ուժերը պետք է համագործակցեն ոչ թե անձերի, այլ նպատակների, ծրագրերի շուրջ, ուստի անհրաժեշտ է, որ ներկայացվեն հստակ ծրագրեր եւ հստակեցվեն դրանց իրականացման մեխանիզմները, ասաց պրն Զոլյանը:

ԱՆԱԻԴ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԱԶԳ միջազգային

ԻՐԱՆ

Սկսվեց խորհրդարանական ընտրարշավը

Աննախադեպ մրցապայքարում, փետրվարի 10-ին Իրանում պաշտոնապես մեկնարկեց խորհրդարանական ընտրարշավը: Պլակատներն ու ընտրացուցակներն ամենուրեք են՝ փողոցներում, հրապարակներում, բարեփոխական ու պահպանողական թերթերի առաջին էջերում: Մինչդեռ, օրենքի համաձայն, կառավարական թերթերը չեզոք են մնացել: Ըստ պահպանողամետ շրջանակների անցկացրած հարցումների, Թեհրանում աջ պահպանողականները ստանալու են ձայների 55, իսկ ձախ բարեփոխիչները՝ 45 տոկոսը: Սակայն վերջիններիս հարցումների համաձայն, իրենք ձեռք են բերելու քվեների 80, իսկ պահպանողական հոսանքը՝ 20 տոկոսը: Այս աղբյուրի տվյալներով, առաջին հաղթողը լինելու է նախկին նախագահ Հաշեմի Ռաֆսանջանին, որին հետեւելու է նրա պատգամավոր դուստրը՝ Ֆայզան, ապա ներկայիս նախագահի եղբայրը՝ Մոհամեդ Ռեզա Խաթամին:

ՌՈՅԹԵՐ-ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Ներքին գործերի նախարարությունը հայտարարել է, որ ձեռնարկվել են բոլոր միջոցները՝ «կայուն մթնոլորտում հանգիստ ընտրություններ ապահովելու համար»: Նախարարությունը խոստացել է նաեւ ապահովել դրանց արդարությունը: Իր հերթին նախագահ Խաթամին հավաստիացրել է, որ ընտրությունների օրը «որեւէ տղամարդ կամ կին չի մնալու տանը»: Դիտորդները սպասելու են մինչեւ փետրվարի 18-ը՝ այդ խոսքի իրագործությանը հետեւելու համար, որն ամենակարեւորն է 1997 թ. նախագահական ընտրություններից հետո, երբ իշխանության եկավ բարեփոխիչ նախագահ Խաթամին:

Ա. Մ.

Մեղադրվում է Գերմանիայի նախագահը

Գերմանիայում մաքրագործումների ալիք է բարձրացել: Նախկին կանցլեր Հելմուտ Քոլին ներկայացված կուսակցության գաղտնի ֆինանսավորման մեղադրանքներից հետո հերթը հասել է հանրապետության նախագահ Յոհաննես Ռաուին: Խոսքն այն մասին է, որ Հյուսիսային Հռենոս-Վեստֆալիայի երկրամասի նախագահ-նախարար եղած տարիներին սոցիալ-դեմոկրատ Յոհաննես Ռաուն քանիցս անվճար օդային ճամփորդություններ է կատարել գերմանական երկրորդ խոշոր բանկի՝ Westlb-ի հաշվին: Այդ թռիչքների մեծ մասը կատարվել է աշխատանքային նպատակներով. նախագահը մեկնել է ընտրական հանրահավաքի կամ պաշտոնական այց կատարել Իրայել: «Պուեն» հանդեսի տվյալներով, վերջին 13 տարվա ընթացքում միայն մեկ անգամ՝ 1993 թ. Ս. Ծննդյան տոների նախօրեին, Ռաուն ընտանյոք վերոհիշյալ բանկի վարձակալած ինքնաթիռով Անգլիա է թռել նախկին կանցլեր Հելմուտ Շմիդտի 75-ամյակի տոնակատարությանը մասնակցելու: Այնուհետեւ, դարձյալ բանկի հաշվին, Ռաուների ընտանիքը Բավարիա է մեկնել Ս. Ծննդյան տոներն անցկացնելու:

Նախագահ Ռաուի փաստաբանը հեռուստատեսությամբ հայտարարել է, թե նման գործարքները պետք է հանդուրժելի համարել, քանի որ «քաղաքական ղեկավարների բազմաթիվ հանդիպումները թույլ չեն տալիս ուրիշ ձեւով տնօրինել ժամանակը»:

Գերմանական թերթերի մի մասն այնքան էլ լուրջ չի համարում նախագահին ներկայացվող մեղադրանքները: Մինչդեռ քրիստոնեա-դեմոկրատական ընդդիմությունը փորձում է առիթն օգտագործել հանրության ուշադրությունը ՔԴՄ-ի հետ կապված սկանդալներից շեղելու եւ նախագահի հրաժարականը պահանջելու նպատակով: Սա աննախադեպ երեւույթ է Գերմանիայի հետպատերազմյան պատմության մեջ:

Տնտեսության նախարար Վեռներ Մյուլլերը նախագահին փորձում է արդարացնել նրանով, որ ավտոբուսը կամ գնացքն այնքան էլ հարմար փոխադրամիջոցներ չեն բազմազբաղ քաղաքական ղեկավարների համար: Բարոյական հեղինակության, պետության անսասանության մարմնավորում հանդիսացող հանրապետության նախագահը կուզենար Հելմուտ Քոլի հետ կապված սկանդալի այս օրերին ինչ-որ չափով մեղմել գերմանացիների զայրույթն ու վրդովմունքը: Բայց Ռաուն ակնհայտորեն շփոթահար է եւ առայժմ լռում է:

Համբույրներն էլ տարբեր են լինում

Համբույրն առօրյա կյանքում լայնորեն տարածված երեւույթներից մեկն է, բայց դրա բնույթն այնքան էլ լավ չի ուսումնասիրված եւ հաճախ պարուրված է խորհրդավորության քողով: Հայտնի է, որ ծնողի համբույրը որոշակի դրական լիցքեր է հաղորդում երեխային: Սիրահարները համբուրում են միմյանց շուրթերը: Պատմության մեջ մտել է «Հուդայի համբույր» արտահայտությունը՝ դավաճանի խորհրդանշական քայլի իմաստով: Բայց առավել հետաքրքիր է ողջագուրվելիս համբուրվելու չափահասների սովորույթը, որն առանձնապես լայն չափերի է հասնում Ամանորի եւ Սուրբ Ծննդյան տոների ժամանակահատվածում: Ինչպես նշում է ֆրանսիացի ազգագրագետ Դավիդ Լը Բրետոնը, համբույրի երեւույթի մեջ հետաքրքրականն այն է, որ դրա «նպատակակետը» մարդու դեմքն է, որին միջանձնական հարաբերություններում սովորաբար քիչ են հպվում: Համբուրվելիս մարդու մարմնի սակավ հետաքրքիր մասերից մեկը՝ այտը դառնում է խանդաղատանքի արտահայտման կոնկրետ ու տեսանելի տեղը:

Համբույրների գերառատությունը կարող է ծանծրացնել, բայց դրանց իսպառ բացակայությունն իր հերթին կարող է պատճառել այնպիսի վիրավորանքներ, որոնք չեն մոռացվում նույնիսկ տասնամյակներ անց: «Համբույրն օրինականացնում է որեւէ մեկի հանդեպ տածվող խանդաղատանքը», պնդում է Դ. Լը Բրետոնը:

Համբույրը նաեւ հասկանեում է մեկ ուրիշ անձնավորության հետ հարաբերությունների սկիզբը կամ ավարտը: Փիլիսոփա Ժերալ Կաանի կարծիքով, համբույրը «նախ եւ առաջ, անձերի հավասարության նշան է դնում»: Մինչդեռ դիմացինի ձակատին դրոշմված համբույրը որոշակի գերազանցության արտահայտություն է: «Այսօր զարմանալի է այն, որ ամենքը համբուրվում են: Իսկ մեր ծնողների եւ պապերի երիտասարդության տարիներին ընդունված չէր որեւէ չափահասի համբուրել հենց առաջին հանդիպման ճաշկերույթից հետո: Առկա է համբույրի որոշակի «ժողովրդավարացում» այն հասարակության մեջ, որտեղ շփումների վերահաստատման կարիք է զգացվում», գրում է Ժ. Կաանը:

Ողջագուրումն ու համբույրը անդառնալիորեն կրճատում են իրար սակավ ծանոթ անձանց բաժանող հեռավորությունը: Առաջին քայլը նախադեպ է ստեղծում: «Պատահում է, որ ձեռքդ մեկնում ես գործընկերոջդ, իսկ նա դեմ է անում այտը: Եթե համբուրվում ես, դրանով արդեն որոշակի ծիսակարգ ես ստեղծում», պնդում է Դ. Լը Բրետոնը: Համբուրվող մարդկանց միջեւ հասարակական կապ է հաստատվում, նրանք ընդունում են շփման հնարավորությունը: Դա նկատելի է մանավանդ երկսեռ վարժարաններում:

«Ողջագուրանքն ու համբույրը տարածված են ինչպես իրար ծանոթ, այնպես էլ անծանոթ պատանիների շրջանում:

Համբույրը նշանակում է, որ անձա-

նոթները ձգտում են շուտափույթ մտերմանալ», պնդում է ընտանեկան հարցերի մասնագետ Սյուզան Լալմանը: «Էքսպրես» հանդեսը նշում է, որ ֆրանսիացի տղաների միջավայրում հազվադեպ են համբուրվում: Սակայն հանրային կարծիքը քիչ հաշվի առնող դերասանների, պարողների եւ երաժիշտների միջավայրում համբուրվելը տարածված սովորույթ է: Հանդիպելիս կամ բաժանվելիս դիմացինի այտը համբուրելը հավասարների փոխադարձ ճանաչման յուրահատուկ ծեսի իմաստ է ստանում: Ինչ վերաբերում է մաֆիական համբույրին, այն կարող է ճակատագրական լինել:

Էսկիմոսները 10 բառ ունեն ձյան տարբեր վիճակները մասնանշելու համար: Ճիշտ այդպես էլ Հին Հռոմում 3 տարբեր բառեր են օգտագործել սիրային, կրոնական (կամ բարեկամական) եւ ողջագուրանքի համբույրները զանազանելու նպատակով: Վերջինս կիրառվում էր որպես քաղաքավարության նշան: Միջնադարում մարդիկ հանդիպելիս իրար ողջունում էին խոսքերով. համբուրվելը պարտադիր չէր համարվում: Ողջագուրվելու դեպքում միաժամանակ խոնարհում էին գլուխը, հանում գլխարկը: Ողջունելիս քաղքենիները համբուրում էին միմյանց երեսները, իսկ ազնվականները՝ միմյանց շուրթերը:

14-րդ դարում, երբ ժանտախտից բնաջնջվեց Արեւմտյան Եվրոպայի բնակչության ավելի քան մեկ քառորդը, համբուրվելու սովորույթը մոռացության տրվեց առողջապահական նկատառումներով: Այն վերահայտնվեց միայն Առաջին աշխարհամարտից հետո: Ըստ որում, բարձր հասարակության մեջ ընդունված էր ձեռնահամբույրը, իսկ հասարակ մարդիկ համբուրում էին միմյանց այտերը:

Այս տարբերակը պահպանվում է մինչեւ օրս: «Դիմացինի այտը համբուրելը ժողովրդական միջավայրի արգասիք է, մինչդեռ քաղքենին նախընտրում է թեթեւ հպումը՝ ձեռնահամբույրի նմանությամբ», նշում է Սյուզան Լալմանը: Ողջագուրման «ուժգնությունը» կախված է մարդկանց մտերմության աստիճանից: Առավել զուսպ քաղքենիները նախընտրում են օդային համբույրները:

Հասարակության զանազան խավերի վարքագծերի վերոհիշյալ տարբերությունները երբեմն թյուրիմացաբար եւ տարակուսանքի պատճառ են դառնում տարբեր խավերի ներկայացուցիչների հանդիպման ժամանակ: Հաճախ մարդիկ չեն կարողանում միանգամից որոշել, թե քանի անգամ են համբուրվելու եւ որ այտից են սկսելու:

Գրեթե ամենուրեք ոսկե միջինը համարվում է երեք համբույրը: Այդուհանդերձ, նույնիսկ միեւնույն երկրի՝ Ֆրանսիայի տարբեր շրջանների միջեւ առկա են որոշ տարբերություններ: Համեմատաբար զուսպ էլզասցիները նախընտրում են դիմացինի այտերին հպվել երկու անգամ: Երկրի արեւմտյան եւ կենտրոնական շրջաններում համբուրվում են չորս անգամ եւ ավելի: Իսկ հարավցիները կարող են ողջագուրվել ամեն մի դասարկ առիթով:

Գ. Լ.

ԵՎՐՈՊԱԿԱՆ ԱՐԺՈՒՅԹ

Շվեդներն ու դանիացիները կողմ են եվրոյին

Շվեդիայի վարչապետ, սոցիալ-դեմոկրատ Գյորան Պերսոնը շվեդներին վարժեցրել է ինչպես անվերջ վարանումների, այնպես էլ կտրուկ վճիռների: Կառավարողը սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության գործադիր կոմիտեին օրերս առաջին անգամ համոզմունքով ներկայացրեց, որ տեսնել կամենում է ապագայում... [note: see below]

ԱԶԳ

Մշակույթ

Տրուբադուրը

Ռուբեն Սեւակի ծննդյան 115-ամյակի առթիվ

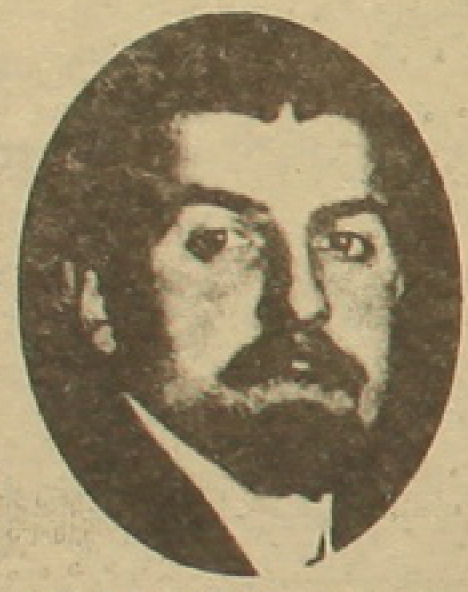

1967 թ. դեկտեմբերի 30-ին ֆրանսիական Նիս քաղաքի Հայաստանյայց առաքելական Սուրբ Աստվածածին եկեղեցում հուղարկավորության արարողություն էր: Հանգուցյալը 77-ամյա Յաննի Աբելն էր: 1915-ից մինչեւ երկրորդ համաշխարհային պատերազմի ավարտը Շվեյցարիայում իր երկու զավակների՝ Լեւոնի եւ Շամիրամի հետ բնակություն հաստատած գերմանական ծագումով այս կինը վաղուց արդեն հրաժարվել էր Գերմանիայից, գերմանական հպատակությունից, մինչ ի մահ ոտք չդրեց Գերմանիա, մինչ ի մահ գերմաներեն ոչ մի բառ չխոսեց, իր զավակներին գերմաներեն ոչ մի բառ չսովորեցրեց, մինչ ի մահ ապրեց ամուսնու սիրով միայն, ֆրանսերենով բանաստեղծությունների չորս հատորյակ հրատարակեց:

Յաննի Աբելը մեր Ռուբեն Սեւակի կինն էր:

1907 թ. շվեյցարական լեռնային ամառանոց Շամբերիում ծանոթանում են 22-ամյա Ռուբեն Չիլինկիրյանը՝ բանաստեղծը եւ արտիստական ակնհայտ ձիրքերով օժտված Յաննի Աբելը, որը հինգ տարով փոքր էր Սեւակից: Երեք տարի անց նրանք պետք է ամուսնանան: Գերմանուհին հմայված էր տրուբադուրներից այս փառահեղով, նրանով, ով եռանդուն, անփույթ, զոհ նվագում էր հրապարակի հրակեզ արեւների տակ, ով ապրում էր հեգնելով, ողբում՝ երգելով ու պատառոտուն բեհեզով վես-վես փայլում էր որպես միակ իրական ուրվականը երգի: Ու այս խենթ տրուբադուրը պիտի երկրպագեր փոքրիկ աղջկան.

Ինչո՞ւ, ինչո՞ւ զիս սիրեցիր,
Փոքրիկ աղջիկ, քեզի մե՞ղք էր.
Փոքրիկ ծոցիդ թիթե՞ռ պէտք էր,
Դուն մեր արծիւ մը բանտեցիր...
...Վարդին ալերը սեւածիր,
Պաչի մեռնիս, արդէն մեռայ,
Քեզի փոքրիկ սէր մը պէտք էր,
Դուն Սէ՛ր-Աստուածը սիրեցիր...

Բաժանման պահեր եղան, բայց այս բաժանումը լցվեց նամակներով, այնպիսի քնքուշ խոսքերով, որոնք ինքնին արդեն բանաստեղծություն են. **«Կարելի՞ է պատկերացնել աչքեր աւելի սիրազեղ, քան քուկիններդ, ձեռքեր աւելի կոկծագին միացած, քան քուկիններդ, շրթունքներ աւելի խոլորտն դողդոջուն, քան քուկիններդ, արցունքներ աւելի տաք, քան քուկիններդ... եւ կարելի՞ է երազել սէր մը աւելի սիրատոչոր, քան մերը, վէպ մը աւելի վիպային, քան մերը, խորհուրդ մը աւելի խորհրդաւոր, քան մերը, նուիրում մը աւելի նուիրական, քան մերը, զգայութիւն մը աւելի զգացական, քան մերը, իտէալ մը աւելի իտէալական, քան մերը: Եւ ըսել, որ մենք վէպ մը չենք...»:**

1905-ից մինչեւ 1914 թ. Շվեյցարիայում ապրած, այնտեղ ուսանած, բժշկի մասնագիտություն ձեռք բերած Ռուբեն Չիլինկիրյանը, որը 1908-ից սկսած Ռուբեն Սեւակ էր ստորագրում, 1914-ից Պոլիս է վերադառնում, որովհետեւ իր ժողովրդին էր ուզում ծառայել, որովհետեւ իր ամենասիրելի եղբայրն էր մահացել: Եվ, ահա, երկու ամիս, միայն երկու ամիս հետո սկսվեց ամեն ինչ ավերակվել, ամեն ինչ գազանի թաթերի տակն ընկավ: Յաննին՝ նրբազգաց այդ կինը, նախազգում էր դժբախտությունը: Նա սոսկահարվել էր թուրքերի վայրենացած դեմքերը տեսնելով եւ հորդորում էր ամուսնուն Շվեյցարիա վերադառնալ: Բայց Սեւակը հիմնովին խրվել էր Պոլսո իրականության մեջ. իր բժշկական պրակտիկայից բացի, որն անթերի էր անում եւ հռչակված բժշկի անուն ուներ, մասնակցում էր նաեւ գրական հավաքույթների, բանախոսություններ էր անում մեծ լսարաններում: Թեոդիկը, «Ամէնուն Տարեցոյց»-ի հեղինակն իր հիացումն այս խոսքերով է արտահայտում. «Աթէնա իմաստութեան շիրը դրած է անոր ուղեղին մէջ, եսկիւլապ բժշկութեան խորհուրդը. Հերմէս ալ կայծը պերճախօսութեան»:

Բայց ահա գալիս է 1915 թ. օգոստոսի 26-ը...

Վաղ առավոտյան ծիակառքով, զինվորների հսկողության ներքո Չանկըրից դուրս են բերում Ռուբեն Սեւակին, Դանիել Վարուժանին եւ նրանց երեք ընկերներին: Գալեճիքի մոտ, Թյունեյ գյուղի շրջակայքում, թուրքերը մորթոտելով սպանում են այս հինգին եւս: Մարդասպանների մեջ էր նաեւ Արաբաջիբաշ Իսմայիլ անունով մեկը... Կարճ ժամանակ առաջ Ռուբեն Սեւակը նրա աղջկան փրկել էր մահից: Ու մահից փրկված թուրք աղջիկը սիրահարվել էր բժշկին: Որպես բարերարություն, այս թուրք երեւելին ցանկանում էր աղջկան ամուսնացնել Սեւակի հետ: Նա իր մոտ է կանչում Սեւակին եւ ասում. «Դուք բոլորդ էլ դատապարտված եք մահվան եւ ձեզանից ոչ ոք չի կարող ազատվել: Բայց եթե դու ցանկանում ես, ես կարող եմ քեզ փրկել: Ես երախտապարտ եմ, որ աղջկաս մահից ազատեցիր, եւ աղջիկս շատ ուրախ է քեզ նման բժշկի ճանաչելու համար: Ու նաեւ սիրահարված է քեզ, ուզում է քեզ հետ ամուսնանալ: Եթե համաձայնես իսլամն ընդունել եւ ամուսնանալ աղջկաս հետ, քեզ կազատեմ: Եթե ոչ՝ ազատում չկա»:

Սեւակը սարսափում է այս առաջարկությունից, ասելով, որ արդեն ամուսնացած է, զավակների տեր: Արաբաջիբաշեն ասում է, որ վնաս չունի, որ «մեր կրոնի համար ամուսնացած լինելն անպատեհություն չէ»: Ու վերջնական պատասխան տալու համար մեկ օր, ավելի ճիշտ՝ մեկ գիշեր ժամանակ է տալիս:

«Թրքանալը նուաստանալ է, մենք, որ ժողովուրդին առաջնորդներն ենք, եթէ մենք դաւաճանենք մեր դատին, ժողովուրդը պիտի կորսնցնէ իր հաւատքը պայքարի: Մենք օրինակ պիտի ըլլանք անոնց: Մենք պիտի մեռնինք, որ հայ ազգը ապրի». այս եղավ Ռուբեն Սեւակի վերջին պատգամը:

Ու Ռուբեն Սեւակն իր բախտակիցների հետ աքսորի ճամփան է բռնում:

Յաննին (կամ ինչպես անվանում է Սեւակի եղբորորդին եւ նրա հոգեւոր ժառանգության սրբազան պահապան Հովհաննես Չիլինկիրյանը՝ ժաննին) խելագարված դիմում է ամեն մեկին, որից թեկուզ փոքրիկ մի հույս ուներ ամուսնուն փրկելու համար: Գերմանական դեսպանատան աշխատակիցները, թուրք երեւելիները ոչինչ չեն անում: Յաննին դիմում է Հալիսե էֆիմին՝ այդ ժամանակներում թուրք երիտասարդության վրա մեծ ազդեցություն ունեցող հրապարակախոսին, հուսալով, որ ի վերջո կինը կնոջը կհասկանա: «Ազատեցեք ամուսնուս, աղաչում է Յաննին, նա ոչ մեկին վնասություն չի արել: Հարցրեք այն թուրք փաշաներին եւ երեւելիներին, ովքեր լինի Շվեյցարիայում, թե Պոլսում բժշկվել են ամուսնուս մոտ եւ Աստծո նման պաշտում են դոկտոր Ռուբենին»: «Հավատում եմ Ձեզ, տիկին Սեւակ, հնչում է Հալիսե էֆիմի պատասխանը: Բայց դոկտոր Սեւակը մի ուրիշ մեծ հանցանք ունի. դա շատ լավ գրելու եւ խոսելու կարողությունն է: Նա մեծ ազդեցություն ունի հայ ժողովրդի վրա, իր խոսքով եւ գրություններով կարող է հայ ժողովրդին ոտքի հանել: Այս է իր հանցանքը»:

Ոչինչ չեն տալիս այցելությունները նաեւ Պոլսո ոստիկանապետ Բեդրի բեյին, որը, հաշվի առնելով Յաննի Սեւակ-Աբելի գերմանուհի լինելը, անչափ զգուշորեն է վարվում նրա հետ եւ անվերջ սուտ խոստումներ տալիս: Վերջին հույսը Թուրքիայում Գերմանիայի դեսպան Վանգենհայմն էր: Բազմաթիվ պատճառաբանություններից հետո, ի վերջո, օգոստոսին դեսպանն ընդունում է իր հայրենակցուհուն: Բայց խիստ էր դեսպանը եւ բոթ. «Դու՝ թշվառական գերմանացի, լքեցիր ազգդ, ամուսնացար այս հայի հետ եւ հիմա գալիս ես խնդրելու, որ իրեն ազատեմ: Նա այլեւս ետ չպիտի գա: Նրանք գնացին մեռնելու...»: Տիկին Սեւակը, սարսափած այս դաժան պատասխանից, ձեռքը սրի պես մոտեցնելով դեսպանի դեմքին, ասում է. «Մի տղա ունեմ: Նրան պետք է մեծացնեմ, որ մի օր գա, իր հոր վրեժը գերմանացիներից առնի»...

1915 թ. օգոստոսի 25-ի առավոտյան, ժամը 8:25 թիվ 1781 հեռագիրը ստացվեց Սեւակից. «Պոլիս, Բանկալթի Նալպանտ փողոցը բնակող տիկին Չիլինկիրեանին: Վարուժանին հետ Այաշ պիտի երթանք. նամակներդ հոն ղրկեցէք: Ռուբէն»: Մի քանի օր հետո ետ է վերադարձվում տիկին Սեւակի Չանկըր ուղարկված նամակը «Մեկնել է առանց հասցե թողնելու» մակագրությամբ»: Նամակի բովանդակությունն այս է. **«Շատ սիրելի իմ Ռուպէնս: Ահա եւս մեկ շաբաթ առանց քեզնից լուր ստանալու: Բայց հավատա, որ հանգիստ եմ եւ եթե ես երկու ամիս քեզնից լուր չունենամ, թոթափելով պիտի սպասեմ, այնքան որ հոգնած եմ: Լեւոնը շատ լավն է, ատամները հանում է առանց ցավերի, շատ լավ է խոսում ֆրանսերենով եւ գերմաներենով եւ այնքան մոտ է, որ Շամիրամին արդեն սպասում է: Այս վերջինը շատ հանդարտ է, բայց շատ գեղեցիկ: Երկուսն էլ քո գեղեցիկ աչքերն ունեն: Մավրոդուլոսի հետ ամեն ինչ կարգավորեցինք: Դու գրեցի՞ր Կեդրոնականին: Մայրս համբուրում է քեզ. մենք բոլորս ջերմ համբույրներ ենք ուղարկում քեզ:**

Շատ գեղեցիկ բանաստեղծություններ եմ գրում եւ այնքան եմ ցավում, որ չես կարող ... թարգմանել: Փոքրիկները միշտ պարտեզում են: Սպասում ենք, ոչինչ: Հույս ունեմ քեզ վերստին տեսնել. թող Աստված այդ շնորհն անի մեզ: Միշտ պիտի սիրեմ քեզ, Աստծուն էլ: Քո ժաննի...»:

Ավա՛ղ, սա ժաննիի (Յաննիի) վերջին նամակը պիտի լիներ ուղղված իր ամուսնուն, մարդու, որին այս չքնաղ կինը միշտ սիրեց, անգամ նրան չունենալուց հետո էլ: Ո՞վ է հասկանում կնոջը, ո՞վ կարող է թարգմանել սերը...

...Քեզի փոքրիկ սէր մը պէտք էր,
Դուն Սէ՛ր-Աստուածը սիրեցիր...

...Աշխարհի փոշոտ ճանապարհներով քայլում են տրուբադուրները, ու հավերժական է նրանց երգը: Նրանց մեջ մշտապես երեսնամյա Ռուբեն Սեւակը...

ՍԵՐԳԵՅ ԳԱԼՈՅԱՆ

Հ. Գ. Հեղինակը խորին շնորհակալություն է հայտնում Ռուբեն Սեւակի եղբորորդի, նրա հիշատակին անձնվեր Հովհաննես Չիլինկիրյանին՝ Լոնդոնից ուղարկված նյութերի եւ գրականության համար:

ՀՈԳԵՎՈՐ ՏՈՆԵՐ

Տեառնընդառաջն ավետարանական պատկերներում

«...Մովսեսի օրենքի համաձայն Նրան Երուսաղեմ տարան՝ Տիրոջը ներկայացնելու համար, ինչպես գրված է Տիրոջ օրենքում... Եվ Տիրոջ օրենքում ասվածի համաձայն՝ ընծա պետք է տալ մի զույգ տատրակ կամ աղավնու երկու ձագ...»:

Ավետարան ըստ Ղուկասի

«Տեառնընդառաջի (քառասուն օրական Հիսուսի գալուստը Երուսաղեմի տաճար, Տիրոջն ընդառաջ) տեսարանի հնագույն պատկերը համարվում է 432–440 թթ. մի հռոմեական խճանկար: Իսկ հայկական մանրանկարչության մեջ Տեառնընդառաջը պատկերվել է ԺԱ դարի «Վեհափառի Ավետարանում», «Մողնու Ավետարանում» եւ այլ ձեռագրերում: Դարերի ընթացքում պատկերի ավանդական կոմպոզիցիան գրեթե չի փոխվել:

Տեառնընդառաջի պատկերագրական հիմնական կառույցը հետեւյալն է. ճարտարապետական կառույցում՝ Երուսաղեմի տաճարի ձախ մասում մանկանը գրկած Մարիամն է, նրա թիկունքում՝ ձեռքին երկու տատրակ բռնած Հովսեփը, աջ կողմում՝ Սիմեոն ծերունին ու Աննա մարգարեուհին: Կենտրոնում Երուսաղեմի տաճարի խորանն է, որի վարագույրը բաց է, կիսաբաց կամ փակ: Որոշ մանրանկարներում խորանի վերնամասում խաչ է պատկերված: Խորանի մեջ հաճախ պատկերված են ոսկե սափորն ու Աստծո Տապանակը: Հիսուսը պատկերված է Մարիամի կամ Սիմեոնի գրկում՝ մանկան (խանձարուրի մեջ) կամ երեխայի, իսկ երբեմն էլ հասուն մարդու տեսքով: Շատ պատկերներում նրան գրկից գիրկ հանձնելու պահն է: (Ուշ շրջանի արվեստում Մարիամը Հիսուսին դնում է խորանի զոհասեղանին): ԺԴ–ԺԵ դարերի իտալական կերպարվեստում կան պատկերներ, ուր Սիմեոնի եւ Աննայի հանդիպումն է, տատրակների զոհաբերումը եւ այլ փոփոխված մանրամասներ: Հայկական մանրանկարներում Մարիամն ու Հովսեփը ներկայացվում են ավանդական պատկերագրությամբ, Սիմեոնը՝ ծերմակամորուս ծերունու տեսքով, քահանայի հանդերձով, աջ ձեռքը վեր պարզած.

Սիմեոնի՝ երկու ձեռքով մանկանը գրկելը, ըստ Գրիգոր Տաթեւացու, խորհրդանշում է Հիսուսի միավորյալ մեկ բնությունը: Սիմեոնի եւ Աննայի կերպարները զուգորդվում են Ադամի եւ Եվայի հետ եւ մեղքերի թողություն են հայցում Հիսուս Փրկչից:

ԸՍՏ «ԱՎԵՏԱՐԱՆԱԿԱՆ ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ» ԳՐՔԻ

ՕՐԱՑՈՅՑ

Փետրվարի 12

- 1619 թ. ծնվել է ֆրանսիացի նկարիչ Շառլ Լեբրենը:
- 1804 թ. մահացել է մեծ փիլիսոփա Իմանուել Կանտը:
- 1908 թ. ծնվել է անգլիացի գիտնական-բնագետ Չարլզ Դարվինը:
- 1809 թ. ծնվել է ԱՄՆ-ի պետական գործիչ Աբրահամ Լինքոլնը: 1860 թ. նա ընտրվեց ԱՄՆ-ի պրեզիդենտ:
- Մ. թ. ա. 544 թ. ծնվել է հին հույն մատերիալիստ եւ դիալեկտիկ փիլիսոփա Հերակլիտը:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Մեհեկան ամսվա Անի օրն է:
- Տոն Սբ. Թադեոս Առաքյալի եւ Սանդուխտ կույսի

Փետրվարի 13

- 1571 թ. ծնվել է Վերածննդի դարաշրջանի իտալացի քանդակագործ եւ ոսկերիչ Բենվենուտո Չելինին, որն, արդարեւ, իտալական արվեստի երեւելի դեմքերից էր:
- 1754 թ. ծնվել է ֆրանսիացի դիվանագետ Շառլ Մորիս Թալեյրանը, որը երկար տարիներ եղել է Ֆրանսիայի արտաքին գործերի նախարարը:
- 1769 թ. ծնվել է ռուս գրող Իվան Կռիլովը:
- 1873 թ. ծնվել է ռուս երգիչ Ֆեոդոր Շալյապինը:
- 1883 թ. մահացել է գերմանացի կոմպոզիտոր եւ խմբավար Ռիխարդ Վագները, որը բացառիկ ռեֆորմ անցկացրեց օպերային արվեստում:
- 1883 թ. ծնվել է դերասան եւ ռեժիսոր Եվգենի Վախթանգովը:
- 1903 թ. ծնվել է ֆրանսիացի գրող, 214 վեպերի հեղինակ Ժորժ Սիմենոնը: Նա աշխարհի ամենաշատ ընթերցվող հեղինակներից է, թարգմանված է աշխարհի գրեթե բոլոր լեզուներով:
- Մ. թ. ա. 287 թ. ծնվել է հույն գիտնական, գյուտարար, ստատիկայի եւ հիդրոստատիկայի հիմնադիր Արքիմեդը:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Մեհեկան ամսվա Պարխար օրն է:
- Սբ. Ծննդյան Ե կիրակի Առաջավորաց պահքի բարեկենդան

Փետրվարի 14

- 1590 թ. մահացել է իտալացի կոմպոզիտոր, փիլիսոփա եւ արվեստի տեսաբան Ջոզեֆո Ցառլինոն: Ինչպես Վերածննդի դարաշրջանի մեծ գործիչները, Ջոզեֆոն նույնպես զբաղվել է մշակույթին վերաբերող զանազան հարցերով: Նրա հոգեւոր երգերը սիրում էր լսել Տիցիանը: Ցառլինոն էականորեն նպաստել է եվրոպական էսթետիկական մտքի զարգացմանը:
- 1813 թ. ծնվել է ռուս կոմպոզիտոր Ալեքսանդր Դարգոմիժսկին:
- 1855 թ. ծնվել է ռուս գրող Վսեվոլոդ Գարշինը:
- 1894 թ. ծնվել է դերասան Վաղարշ Վաղարշյանը:
- 1902 թ. ծնվել է լեզվաբան, ակադեմիկոս Ռուբեն Ավանեսովը, որը լեզվաբանական եւ պատմագիտական մի շարք գրքերի հեղինակ է:
- 1890 թ. ծնվել է ռուս սովետական գրող Բորիս Պաստեռնակը:
- Այս օրը հին հայկական տոմարով Մեհեկան ամսվա Վանատուր օրն է:
- Տեառնընդառաջ Ա օր Առաջավորաց պահքի, նորապսակների օրհնության օր

ՆԱԻՐԱ ԾԱՂԻԿՅԱՆ

ՖՈՒՏԲՈԼ

«Միկան» նախապատրաստվում է լուրջ մրցապայքարի

Անցած մրցաշրջանը հաջող էր Աշտարակի «Միկայի» (նախկինում «Բասախ») համար, որը վեցամյա ընդմիջումից հետո կրկին իրավունք ստացավ հանդես գալու բարձրագույն խմբում: Ուժեղագույնների խմբի ուղեգիր նվաճելն այնքան էլ դյուրին խնդիր չէր, մանավանդ որ թիմն անհաջող էր մեկնարկել առաջին խմբի մրցաշարում: Վճռորոշ դեր խաղացին ակումբի ղեկավարությունում կատարված փոփոխությունները: Թիմի հովանավորությունը ստանձնեց «Միկա-Լիմփտեղ» ԲԲԸ նախագահ Միշա Բաղդասարովը (այդ իսկ պատճառով էլ առաջնության ընթացքում «Բասախը» վերանվանվեց «Միկա»), որը «Միկայի» ղեկը վստահեց Էդուարդ Մարգարովին ու Ռաֆայել Գալստյանին: Ձեռնարկված միջոցները ցանկալի արդյունք տվեցին: «Միկան» առաջին խմբում գրավեց 2-րդը տեղը եւ անցումային խաղում հաղթելով «Կիլիկիային» նվաճեց բարձրագույն խմբի ուղեգիր:

Թիմի ղեկավարությունը լավ է հասկանում, որ բարձրագույն խմբում մրցակցելն անհամեմատ դժվար է լինելու, ուստի նոր մրցաշրջանում զգալիորեն համալրել է «Միկայի» կազմը: Այն, որ նախապատրաստական շրջանում այսօր «Միկայում» մեծ թվով փորձառու ֆուտբոլիստներ են ընդգրկված, պայմանավորված է հիմնականում ակումբի ֆինանսական բարվոք վիճակով: Գաղտնիք չէ, որ ֆինանսական գործոնն այսօր Հայաստանում վճռորոշ դեր է խաղում: Գովեստի ու երախտագիտության խոսքեր պետք է հղել ֆուտբոլի ջերմ երկրպագու Միշա Բաղդասարովի հասցեին, որն այսօր միանգամից ստանձնել է երկու թիմի հովանավորչությունը: Հիմնադրվել է նաեւ «Արմենիկում» թիմը, որը հանդես կգա առաջին խմբում, եւ որում «Միկայի» համար արժանի հերթափոխ կպատրաստվի: Նշենք, որ երկու թիմերի ընդհանուր ղեկավարումն իրականացնում է քաղաքապետ Էդուարդ Մարգարովը՝ խորհրդատու մարզչի պաշտոնում: «Միկայի» գլխավոր մարզիչն է Սամվել Պետրոսյանը, որին օգնում են Վազգեն Հայրապետյանն ու Արամայիս Տոնոյանը: «Արմենիկում» թիմում Ռաֆայել Գալստյանին օգնում են Ալեքսան Սարաֆյանը եւ Ռոբերտ Հարությունյանը: Երկու թիմերը միմյանց փոխարինելով ամենօրյա հագեցած մարզումներ են անցկացնում «Հրազդան» մարզադահլիճում՝ համատեղելով ֆիզիկական տարբեր վարժությունները գնդակով վարժությունների, երկկողմանի խաղի հետ: Թիմերը պարապմունքները սկսել են հունվարի 15-ից: «Միկայի» անցյալ տարվա կազմը գրեթե լիովին պահպանվել է, իսկ համալրումը զգալի է: Մեծ թիվ են կազմում վերջերս լուծարված «Երեւան» եւ «Էրեբունի» թիմերի նախկին խաղացողները: Այսպես, «Երեւանից» տեղափոխվել են Գրիգոր Մկրտչյանը, Ալբերտ Աճեմյանը, Հայկ Բաքայանը, Էմիլ Ավդալյանը, Դավիթ Գրիգորյանը, Գոռ Հովհաննիսյանը, «Էրեբունու» ֆուտբոլիստներից «Միկայում» են մարզվում Աբրահամ Խաչմանյանը, Արթուր Արշակյանը, Սարգիս Նորդիկյանը, Տիգրան Ասլանյանը եւ Արսեն Դալլալյանը: «Շիրակից» թիմ է տեղափոխվել 35-ամյա Սամվել Նիկոլյանը, «Ցեմենտից» 34-ամյա Վահան Արզումանյանը: Ինչ խոսք, այս ֆուտբոլիստները զգալիորեն կուժեղացնեն «Միկայի» կազմը եւ ինչպես Էդուարդ Մարգարովն է կարծում, այս մրցաշրջանում թիմը մրցակիցներին առանց պայքարի միավորներ չի զիջի: Ֆուտբոլիստների առջեւ խնդիր է դրված յուրաքանչյուր խաղում ներդնել իրենց ողջ ուժերն ու կարողությունները, պայքարել մինչեւ վերջ: Այնպես որ, «Միկան» նախապատրաստվում է լուրջ մրցապայքարի:

Նախապատրաստության երկրորդ փուլը «Միկան» անցկացնում է Ծաղկաձորում: 12-օրյա հավաքից հետո տղաներին մի քանի օր հանգիստ կտրվի, ապա թիմն ուսումնամարզական հավաք կանցկացնի «Էրեբունի» հյուրանոցում՝ միաժամանակ մասնակցելով փետրվարի 28-ին Արմավիրում մեկնարկելիք Ռուդոլֆ Միրիմանյանի ավանդական հուշամրցաշարի հանդիպումներին: Դրանք էլ մարզիչներին հնարավորություն կընձեռեն որոշելու թիմի օպտիմալ կազմը: Չէ՞ որ այսօր «Միկայում» մեծ թվով ֆուտբոլիստներ են մարզվում, եւ մարզիչներն ընտրության լայն հնարավորություն ունեն:

Ճիշտ է, ակումբի ֆինանսական վիճակը հնարավորություն ընձեռում է լեգեոնականներ հրավիրելու, սակայն թիմի ղեկավարությունն առայժմ այդ քայլին չի դիմում՝ վստահելով իր ֆուտբոլիստներին: Կարծում ենք, բարձրագույն խմբի նորեկն իրեն լավագույն կողմերով կդրսեւորի ուժեղագույնների մրցավեճում եւ լուրջ մրցակից կդառնա ցանկացած թիմի համար:

ԱՇՈՏ ՏԱՏՐԱՊԵՏՅԱՆ

ԳԵՂԱՍԱՀՔ

Ռուսների առավելությամբ

Վիեննայում ընթանում է գեղասահքի Եվրոպայի առաջնությունը: Ավստրիայի մայրաքաղաքի «Շտադիալլե» մարզապալատում լարված պայքար է ընթանում հաղթողի կոչման համար: Արդեն հայտնի են առաջին չեմպիոնները:

Սկզբից եւեթ պարզ էր, որ տղամարդկանց մենասահքերում հիմնական մրցակցությունը կընթանա պետերբուրգցի երկու մարզիկների՝ Ալեքսեյ Յագուդինի եւ Եվգենի Պլյուշչենկոյի միջեւ: Համարյա մինչեւ վերջին պահը առջեւում էր ավելի փորձառու Յագուդինը, սակայն եզրափակիչ փուլում ավելի հաջող մրցելույթի շնորհիվ 17-ամյա Պլյուշչենկոն կարողացավ գերազանցել մրցակցին եւ նվաճել չեմպիոնի կոչումը: Յագուդինը գրավեց երկրորդ տեղը, իսկ երրորդը ճանաչվեց ուկրաինացի Դմիտրի Դմիտրենկոն:

Սպորտային զույգերի մրցումներում հաղթանակի համար պայքարը եւս ընթացավ հիմնականում ռուսական երկյակների միջեւ: Ի վերջո աշխարհամասի չեմպիոններ դարձան աշխարհի կրկնակի չեմպիոններ Ելենա Բերեժնայան եւ Անտոն Սիխարուլիձեն, իսկ փոխչեմպիոններ Եվրոպայի նախորդ առաջնությունում հաղթանակի արժանացած Մարիա Պետրովան եւ Ալեքսեյ Տիխոնովը: Պատվո պատվանդանի երրորդ աստիճանին կանգնեցին Լեհաստանի ներկայացուցիչներ Դորոտա Զագորսկայան եւ Մարիուշ Սիուդեկը:

Եվգենի Պլյուշչենկո

Սպորտային զույգերի մրցումներում Հայաստանը ներկայացնող Մարինա Կրասիլցեւան եւ Արտյոմ Զնաչկովը 20 զույգերի մեջ գրավեցին 16-րդ տեղը:

ՖՈՒՏԲՈԼ

Գավաթը կվիճարկեն Նիգերիայի եւ Կամերունի հավաքականները

Աֆրիկայի գավաթի խաղարկությունում որոշվեցին եզրափակիչ հանդիպման մասնակիցները:

Կիսաեզրափակիչ խաղերից մեկում մրցեցին գլխավոր ֆավորիտները՝ Նիգերիայի եւ Հարավաֆրիկյան Հանրապետության հավաքականները: Արդեն երկրորդ րոպեին նիգերիացի Տիջանի Բաբանգիդան գրավեց հակառակորդի դարպասը: 32-րդ րոպեին նա խփեց երկրորդ գոլը: Հետագայում ՀԱՀ-ի հավաքականի ֆուտբոլիստները շատ ջանքեր թափեցին խաղի մեջ բեկում մտցնելու համար, բայց նրանց ոչինչ չհաջողվեց: Նիգերիան հաղթեց 2-0 հաշվով:

Թունիս-Կամերուն խաղի ողջ ընթացքում առավելություն ունեին կամերունցի ֆուտբոլիստները: Նրանց հաջողվեց 3 գնդակ ուղարկել Թունիսի հավաքականի դարպասը: Գոլերը խփեցին Պատրիկ Ն'Բոման (48 եւ 90) եւ Սամուել Էտո'ոն (83):

Այսպիսով, վաղը կայանալիք եզրափակիչում կհանդիպեն Նիգերիայի եւ Կամերունի հավաքականները:

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

ՃԻՇՏ ԼՈՒԾԵԼՈՎ ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌԸ ԵՎ ԱՌԱՋԻԿԱ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ ԱՌԱՋԻՆԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑՆԵԼՈՎ «ԱԶԳ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԿԱՐՈՂ ԵՔ ՍՏԱՆԱԼ ԱՐԺԵՔԱՎՈՐ ՄՐՑԱՆԱԿԸ

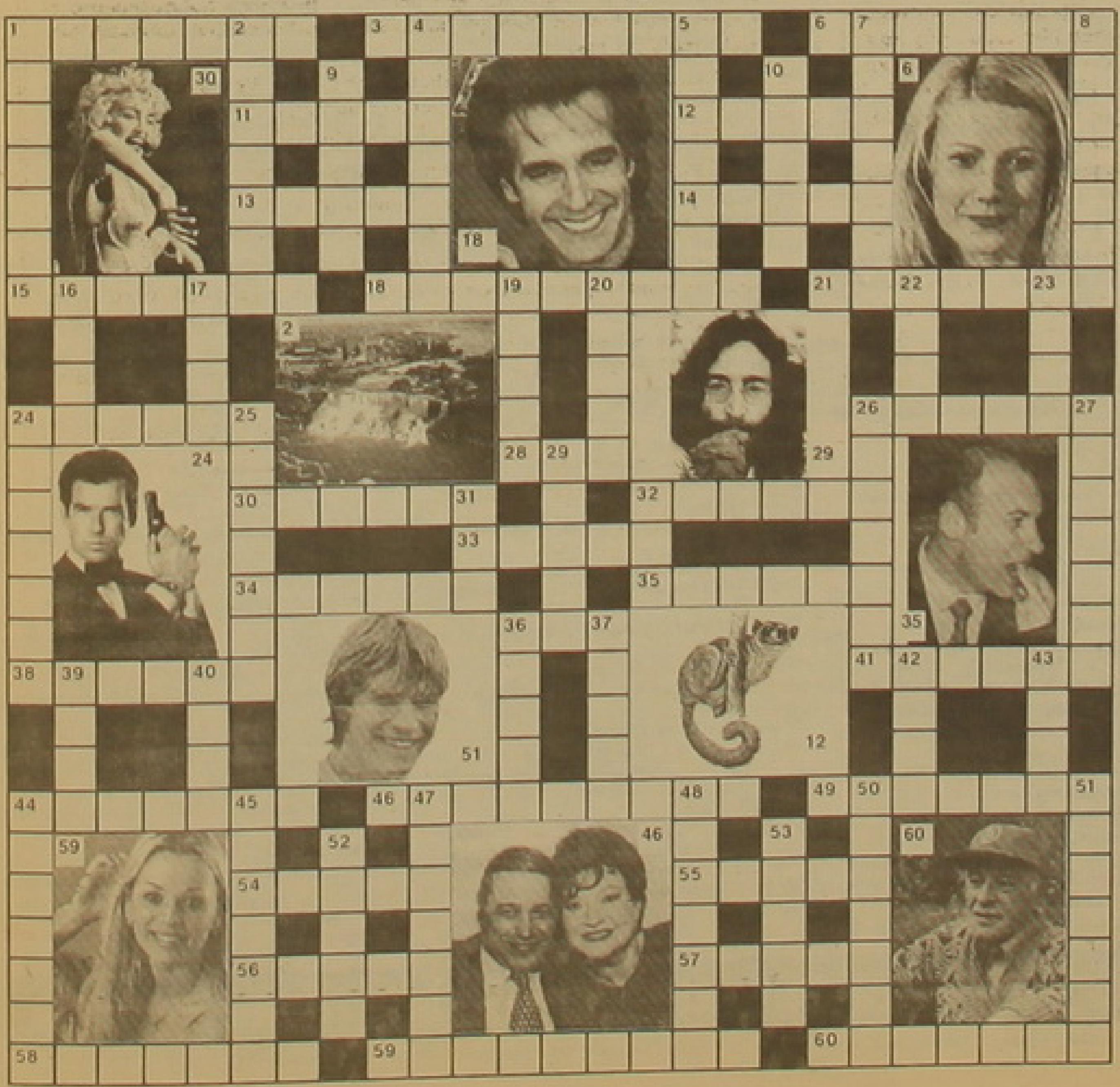

ՄՐՑԱՆԱԿԱՅԻՆ ԽԱՉԲԱՌ

Ուղղահայաց

1. Գ. Սունդուկյանի անվան թատրոնում բեմադրվել են Մոլիերի «Քաղքենին ազնվականը», «Ժլատը», «Երեւակայական հիվանդը», նաեւ «...»-ը: 2. Ո՞ր ջրվեժն է, որի անունը թարգմանվում է մեծ աղմուկ: 4. Նար-Դոսի կերպարներից երաժիշտ: 5. Մենթոլ պարունակող անոթալայնիչ դեղամիջոց: 7. Ամենամեծ մայրցամաքը: 8. Իբերոկովկասյան լեզվաընտանիքի սամուրական խմբի լեզու: 9. Բրազիլացի գրող, հասարակական գործիչ: 10. Չարենցի բանաստեղծությունների շարքը «... պրոֆիլը Ձեր»: 16. Մեծ վարդապետ: 17. Գիտությունը եւ արվեստը հովանավորող աստվածուհին: 19. Հրեաների գերագույն աստվածը: 20. Գրքի այս հերոսի նշանաբանն է «Ազատության համար պետք է մարտնչել ամեն օր»: Ո՞վ է նա: 22. Հ. Ստեփանյանի օպերան: 23. Ընդեղեն մանրացնող սարք: 24. Հանրահայտ Ջեյմս Բոնդի դերակատարը: 25. Երկիր Աֆրիկայի հարավ-արեւմուտքում: 26. Հայկական ազգանուն: 27. Նահանգ ԱՄՆ-ի հյուսիսում: 29. Ո՞վ է նա: 31. Հողի մակերեսի չափման միավոր: 32. Գնդաձեւ մանրէ, ...: 36. Մոլորակ: 37. Աֆայացիների ստեղծած պետություններից մեկը: 39. Սիրո աստվածություն: 40. Հայաստանի մայրաքաղաքներից: 42. Կանացի անուն: 43. Գետ Վրաստանում: 44. 1815-18-ին Պետերբուրգում ստեղծված գրական խմբակ, որը կոչվել է նաեւ Կարամզինյան միություն: 45. Գերի գյուղից հետո Հայաստանում ստեղծված հարուստ գրականությունը ստացավ «...» անունը: 47. Կանացի անուն: 48. Հայ բալետմայստեր: 50. Բռնությամբ մահմեդականացված քրիստոնյաներից կազմված զորք Սուլթանական Թուրքիայում: 51. Ո՞վ է այս երգիչը: 52. Միտքագործություն, ...: 53. Գյուղ Հայաստանում, որը կործանվել է երկրաշարժից:

Հորիզոնական

1. Ռուս գրող, որին Մոպասանը համարել է իր ուսուցիչը: 3. Ռուսական բալետի պարուհի: 6. Ո՞վ է օսկարակիր այս դերասանուհին: 11. Հայաստանում գործող քաղաքական կազմակերպություն: 12. Անունը: 13. Գետ Յակուտիայում: 14. Նահանգ ԱՄՆ-ում: 15. Սովետական առաջատար կինոօպերատոր, որն աշխատել է նաեւ «Հայֆիլմում»: 18. Ո՞վ է նա: 21. 1920 թ. Հայաստանի ռազմական նախարարը: 24. Հայ կոմպոզիտոր: 26. «Մխրապատին» աշխատության հեղինակը: 28. Մեծ ջուբակ: 30. Ո՞վ է նա: 32. Րաֆֆու ստեղծագործություններից: 33. Պետություն Կենտրոնական Աֆրիկայում: 34. Ֆրանսիացի դերասանուհի, որի անունով է կոչվել Շատլե հրապարակի վրա գտնվող թատրոնը: 35. Ո՞վ է նա: 36. Քաղաք Գերմանիայում, Զաալե գետի ափին: 38. Հավերժահարս: 41. Ըստ հունական դիցաբանության գեղեցիկ պատանի, որը գետն անցնելիս ջրում տեսնում է իր արտացոլանքը եւ սիրահարվում, ու այնքան է մնում այդտեղ կանգնած, մինչեւ դալկանում եւ մեռնում է: 44. Նավատորմի հայ փոխծովակալ: 46. Ո՞վ է հայազգի այս արտիստը պատկերված կնոջ հետ: 49. Գրողներին, գիտնականներին, արվեստի աշխատողներին հովանավորողը: 54. Կենսական մթերք: 55. «Մատենադարան» հեռուստատեսային ֆիլմի սցենարիստը: 56. Թախտոց, ...: 57. «Նապոլեոն» վեպի հեղինակը: 58. Վերածննդի դարաշրջանի իտալացի նկարիչ: 59. Ո՞վ է այս երգչուհին: 60. Ո՞վ է այս կինոաստղը:

Կազմեց Է. ԱՎԵՏԻՍՅԱՆԸ

Փետրվարի 10-ի համարում տպագրված խաչբառի պատասխանները

Ուղղահայաց

Փուշկին: Չափինյան: Արխա: Սոռ: Սռ: Արա-Սան: Նիկա: Բու: Վարկ: «Արայ»: Սայր: Ռաջա: Ական: Մարկ: Ալբերտ: Արեւելք: Կեռան: Արամե: Դալի:

Հորիզոնական

Տուլա: «Արգո»: Փառք: Իր: «Ան»: Նավ: Նոյ: Կամար: Արտ: Լառնակա: Կայմ: Աջարիա: Էլար: Նկար: Եւ: Երկ: Թեքե: Ակոա: Լիլ: «Իլ»: Անի: Մի: Ռուֆ: Նեռ:

AED

Academy for Educational Development

Կրթության զարգացման ակադեմիային հարկավոր է հաշվապահ՝ կես դրույքաչափով

Ներկայացվող պահանջներն են.

- Հարկային օրենքների լավ իմացություն
- Բարձր հաշվապահական գիտելիքներ եւ հմտություն
- Միջազգային կազմակերպություններում աշխատանքի փորձ

Աշխատանքային կենսագրությունը (CV) ներկայացնել մինչեւ փետրվարի 25-ը, AED երեւանյան գրասենյակ, Այգեձորի նրբ. 54ա հասցեով, Արամ Կարապետյանին:

Հեռախոսներ՝ 271720, 277008

AED

Academy for Educational Development

POSITION AVAILABLE

Energy Program Assistant

Immediate opening at Academy for Educational Development for Energy Program Assistant.

Duties and Responsibilities: The Energy Program Assistant is responsible for assisting in all aspects of the Energy Sector Training Programs. Specific responsibilities and duties include, but are not limited, to the following:

1. Assist the Energy Program Specialist with making phone calls to the participants and partner organizations, arrange meetings and attend when requested
2. Assist in arranging timely receipt of instructional material from training provider and its translation; review the translated instructional material and advise on its quality
3. Register participants at the reception desk at each of the training event
4. Assist Energy Program Specialist in preparation of final reports at the conclusion of all programs
5. Assist with organizing preparation and dissemination of newsletters and other relevant information on AED's Energy Sector training programs
6. Provide written translation of participant data sheets, training questionnaires, training materials and other documents as needed
7. Assist the Energy Program Specialist with preparation of budget worksheets, task orders and reports, assist with reviewing financial reports and analyses on Energy Sector training programs

Education and Experience Required:

- University graduate with degree in Energy or Economics
- At least three years previous work experience in related field or activity
- Fluent in English; must be able to do translation (both written and oral) from Armenian to English and English to Armenian
- At least two years experience working with computers, especially electronic spreadsheets (e.g., Excel) and word processing programs.

Application must be received by Friday, February 18, 1999.

Please e-mail, fax, or deliver in person your application to AED/Armenia office.

54A Aygedzor Lane, Yerevan
Ph: (3742) 27-17-20; 27-70-08; 27-43-98 FAX: (3742) 151-945
Gov: 74-02 Email: aed@arminco.com

«ՀԱՅԳՅՈՒՂՓՈԽԲԱՆԿԸ»

հ ր ա վ ի ր ո ւ մ է ա շ խ ա տ ա ն ք ի

օպերատորի պաշտոնում մինչեւ 25 տարեկան տղամարդկանց, բարձրագույն տնտեսագիտական կրթությամբ, անգլերենի գերազանց իմացությամբ, համակարգչային գիտելիքները ցանկալի են:

Հեռ. 56-58-58, 52-51-69

Դիմել Արմեն Սեյլումյանին

BSC Business Support Center

Մոսկովյան փ., 24-2, Երեւան 375002, Հայաստան
Հեռ/ֆաքս. 151934, 528279, 528654, 561064, 7182 (կառ.)
b s c @

BUSINESS SUPPORT CENTER

BSC-ն եւ Կրթության զարգացման ակադեմիան (AED) կազմակերպում են գործարար դասընթաց *Էջմիածին* քաղաքում, ս/թ *փետրվարի 28-ից մարտի 11-ը* հետեւյալ թեմաներով՝ *գործարար կառավարում, մարքեթինգ, հաշվապահության հիմունքներ, ֆինանսական կառավարում, հարկային օրենսդրություն, գործարարության իրավական կարգավորումը ՀՀ տարածքում, համակարգիչների կիրառում գործարարության մեջ եւ այլն:*

Ս/թ ապրիլի 9-14-ը կկայանա ամփոփիչ սեմինար: Մասնակիցների գրանցումը *մինչեւ փետրվարի 21-ը:*

Մասնակիցներին կտրվեն վկայականներ:

ՀԵՌՈՒՍՏԱԾՐԱԳԻՐ

12 փետրվար

9.00 Հայլուր
9.20 Հիր շերը
9.50 Մեզամ, բացվիր
10.20 Մանուկի կրպակ
10.30 Գ/ֆ «Սոս Ռուստամի մասին» (1-ին, 2-րդ մասեր)
12.55 Մուլտֆիլմ «Ինչպես էին անցկացնում արձակուրդը Լյոլեկն ու Բոլեկը»
17.00 Հայլուր
17.20 Ոսկեփորիկ
17.55 Բանուգործ
18.10 Հող ու ջուր
18.30 Մարզաշխարհ
19.00 Խորան լույսո
19.10 «Համով» լոտո
20.00 Կարծիք
20.25 Կամուրջ
21.00 Հայլուր
21.35 Պրեմիերա
21.45 Ջինում
22.20 Բոհեմ
23.00 Զտպանակ
23.40 Հայլուր
00.00 Գ/ֆ «Կրկնակի խաղ»

Պրոմեթեւս
11.05 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Կարապ արքայադուստրը»
11.25 Աշխարհի հրաշալիքներ. Կոլիզեյ
11.35 Գ/ֆ «Անորսալի վրիժառուները»
18.05 Հայ տաճարներ
18.20 Մուլտֆիլմ
18.30 ART աշխարհ
19.00 Սերիալ «Ընտանեկան ալբոմ» (4-րդ մաս)
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
20.30 Լուրեր
21.00 Միլենիում
21.30 Հայտնություն
22.15 «Սինեմատոգրաֆ». գ/ֆ «Էկզոտիկա»

11.00 Ինչպես հասնել կատարելության. շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Ոչ նշանավոր մարդկանց կյանքը
14.15 Հրապարակ
14.30 Մուլտֆիլմ
15.15 Աստարեզ
16.00 Գ/ֆ «Աստղային պատերազմներ»
18.00 Հմայիլ
18.25 Գ/ֆ «Ամենացուրտ ձմեռը»
18.45 Մանուկի խոսնակ
19.00 Չղջիկ
19.30, 21.30, 23.30 Սուրհանդակ
20.00 «Պիկ ժամ»
22.00 Գ/ֆ «Քրոնիկոն»
22.15 Հեսազիծ
23.05 Ոսկե սրինգ
24.00 Զրո ժամ
00.05 Մութ սենյակ
00.30 Գ/ֆ «Փախստականը»
(ավարտին Սուրհանդակ)

9.00 Նորություններ
9.10 Հոգեւոր հովվի խոսքը. մետրոպոլիտ Կիրիլ
9.25 Սերիալ «Կուստոյի թիմի բոլոր ճանապարհորդությունները»
10.15 «Երալաշ»
10.25 Նվագիր, հարմոն սիրելի
11.00, 16.00 Նորություններ
16.10 Թեմա
16.55 Յոթերորդ զգայարան
17.40 Է. Ռյազանովի հեղինակային ծրագիրը
18.20 Դետեկտիվ-շոու
19.00 Նորություններ
19.10 «Երալաշ»
19.30 Հեռուստավիկտորինա
20.10 Գ/ֆ «Թեռները եւ Հույը» (դերերում Թ. Հենքս, Մ. Ուինինգեմ, ԱՄՆ, 1989 թ.)
22.00 Սերգեյ Դորենկոյի հեղինակային ծրագիրը
23.20 Սերիալ «Չինացի ոստիկանը»
00.10 Տարվա երգը
01.00 Գ/ֆ «Անսպասելի հարված» (դերերում Ք. Իսթվուդ, Ս. Լոք, Փ. Հենգլ, ԱՄՆ, 1983 թ.)

РТР
9.00 Մուլտֆիլմ
9.10 Գ/ֆ երեխաների համար «Ոսկե ժամացույց»
10.30 PTP-ի փոստը
11.00 Բարի լույս, երկիր
11.35 Հեռուստախաղ «Հարյուրը մեկին»
12.25 Ինքդ քեզ ռեժիսոր
12.55 Սերիալ «Ընկերները»
13.25 Էի. ծամփաներ...
13.40 Ոսկե բանալի
14.00, 22.00 Լուրեր
14.20 Դաշնություն
15.00 Ցերեկային սեանս. Ելենա Դրապեկոն, Լեւ Պրիգունովը, Լեոնիդ Կուրավլյովը «Անհայտություն» ֆիլմում
16.35 Մուլտսերիալ «Թոմն ու Ջերին»
17.05 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում
18.05 Թոք-շոու «Անուշ լինի»
19.00 Իմ ընտանիքը
20.00 Երկու դաշնամուր
20.55 «Անշլագ» եւ ընկ.
22.45 Շաբաթվա ֆիլմը. Իգոր Բոչկինը, Լարիսա Ուդովիչենկոն «Բարխանովը եւ նրա թիկնապահը» ֆիլմում
01.00 Վերջին սեանս. թրիլեր «Կարնոզավր»

13 փետրվար

10.05 Առավոտ լուսո
10.15 Բարեւ
11.45 Շախմատ-64
12.00 Ջինում
12.35 Մեր էկրանը
13.05 Մարդը եւ բնությունը
14.00 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Մոգլին»
15.30 Գ/ֆ «Ռուստամ եւ Զոհրաբ»
17.00 Համահայկ երգիչներ. Միլեն Ֆարմեր
17.30 Կրթական ծրագիր
18.00 Արծաթե բանալի
18.30 Հայորդաց տներ
18.40 Իմ տունը
19.00 Ոսկե դար
19.30 Կարոտ
20.00 Խորհրդարանական ժամ
20.30 Բումերանգ
21.00 Օրակարգ
21.40 Պրեմիերա
22.00 Մանրամասներ
22.15 8 1/2. գ/ֆ «Նորելուկը»

Պրոմեթեւս
11.05 Մուլտֆիլմ
11.20 Կինոնկար երեխաների համար «Պետրովի եւ Վասեչկինի արկածները»
13.30 Բնաշխարհ. Ավստրալիայի մահաբեր կենդանիները
14.15 Լիամետրաժ մուլտֆիլմ «Ձյունանուշիկը եւ 7 թզուկները»
15.40 Դասական երաժշտության ժամ
16.10 Մուլտֆիլմ
16.30 «Պույ-պույ»
17.00 «Պրոմեթեւս» հեռուստաընկերությունը ներկայացնում է
17.20 Կիրակնօրյա կինոսրահ. գ/ֆ «Պարոն լավ տղան»
18.50 «Խճանկար»
19.15 Մուլտֆիլմ
19.30 «Միասին+» (Միր)
20.05 Կոլիսների ետեւում
20.30 Լուրեր (ռուսերեն)
21.00 «Սենյակ»
21.35 Գ/ֆ «Ցմահ»

11.00 Ինչպես հասնել կատարելության. շեյփինգ Սինդի Քրոուֆորդի հետ
12.00 Տոմար
14.00 Մուլտֆիլմ
14.15 Հրապարակ
14.25 Գ/ֆ «Մեծը»
16.15 Հեսազիծ
17.05 Գիտաստղեր
17.30 Ի դեպ
18.00 Չղջիկ
18.30 Գ/ֆ «Անգլիացի հիվանդը»
21.00 Համերգ
21.25 ART VIDEO. Յուրի Հարությունյան
21.30 Վ/ֆ «Հոգենկար՝ ի լրումն ժամանակի»
22.00 Ասիճան (ռուսերեն ծրագիր)
22.30 Ոգնի-Show
23.00 Յոթ քար. լրատվական-վերլուծական ծրագիր
23.30 Գ/ֆ «Մեռելամոլություն»

9.00 Նորություններ
9.10 Ծառայում եմ Ռուսաստանին
9.40 Դիսնեյ-ակումբ «Գուֆին եւ իր թիմը»
10.10 Վաղորդյան աստղ
11.00 Նորություններ
11.10 Կոհլովի «Անլուրջ նոթեր»
11.30 Քանի դեռ բոլորը տանն են
12.00 Սերիալ «Ալֆ»
12.35 Առողջություն
13.00 Գ/ֆ «Ամառանոց»
15.00 Ճանապարհորդների ակումբ
15.40 Մեկ գլուխգործոցի պատմություն
16.00 Նորություններ
16.10 Սերիալ «Լեոնցին»
17.00 Խելոքներն ու խելացիները
17.25 Դիսնեյ-ակումբ «101 դալմաթինացի»
17.50 Դիսնեյ-ակումբ «Վինի Թուխի նոր արկածները»
18.15 Ինչպես է դա եղել
18.55 Կանացի պատմություններ
19.25 Ծիծաղի համայնապատկեր
20.00 «Նեւզորով» հեռուստածրագիրը
21.00 КВН-2000
23.15 Ինֆորմացիոն ծրագիր Պ. Շերեմետի հետ
00.05 Գ/ֆ «Բրեմ Սթոքերի Դրակուլան» (դերերում Գ. Օլդմեն, Վ. Ռայդեր, Ք. Ռիվզ, ԱՄՆ, 1992 թ.)

РТР
9.00 Ծառայում եմ հայրենիքին
9.25 «Հայրիկը, մայրիկը, ես սպորտային ընտանիք ենք»
10.20 Հեռուստախաղ «Մանկան շուրթերով»
10.55 Բարի լույս, երկիր
11.30 «Անշլագ» եւ ընկ.
12.30 «Ռեստոկլադաֆիկ»
13.00 Ռուսական լոտո
13.40 Մուլտֆիլմ «Խլուրդն ու մեքենան»
14.00 Լուրեր
14.20 Խորհրդարանական ժամ
15.05 Հին բնակարան. 90-ական թվականներ
16.05 Երկխոսություններ կենդանիների մասին
17.05 Սերիալ «Օրենք եւ կարգ»
18.00 Վավերագրական կինո. «Նրա աստղի լույսը»
19.00 «Հայելու» առաջ
19.20 «Ռոսիա» կինոթատրոն. Բորիս Շչերբակովը, Տատյանա Դոգիլեւան «Փեսացուն Մայամիից» ֆիլմում
21.00 Հայելի
22.00 «Աստվածաշունչ-2000» համաքրիստոնեական կինոծրագիր. «Մովսես» (2-րդ սերիա)
23.40 Տոնական համերգ
01.00 Միխայիլ Կոզակովը, Եվգենի Եվստիգնեեւը «Ընքերք ջուր ծնոտով» ֆիլմում

14 փետրվար

9.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
10.00 Օրակարգ (սուրդոթարգմանությամբ)
10.35 Գ/ֆ «Նորելուկը»
12.15 Ազդարար
12.40 Կարոտ
13.00 Հայլուր
13.20 Ռուբիկոն+
17.00 Հայլուր
17.20 Նոր սերունդ
18.00 Հեռուստասերիալ «Սուրճ կնոջ բուրմունքով»
19.00 1 լուր
19.10 «Հայի բախտ»
20.00 Ջեռագիր
20.35 Տուն-տունիկ
21.00 Հայլուր
21.40 Հեռուստակասալոգ
21.45 Պրեմիերա
21.55 Կրկնվող ֆիլմերի էկրան. գ/ֆ «Տասնմեկ հույսեր»
23.40 Հայլուր
00.00 Կեսգիշերային ճեպընթաց
01.00 Ռուբիկոն+

Պրոմեթեւս
9.05 Վաղ առավոտյան
10.00, 18.20 Մուլտֆիլմ
10.40 Բնաշխարհ. «Կենդանիներն էլ են կատակում»
11.05 Գ/ֆ «Հովազածորի գերիները»
12.00, 18.05, 20.30, 24.00 Լուրեր
18.35 Երգում է Բարսեղ Թումանյանը
19.00 Սերիալ «Ձեյն Էյր»
20.00 Երաժշտական ծրագիր «Սոլի բանալի»
21.00 Երգիծական ծրագիր «Անուշ լինի»
21.25 Գ/ֆ «Ինֆեռնո»
23.00 Հայկական ժողովրդական համերգ
23.15 Լուրեր (ռուսերեն)
23.30 Ուշ երեկոյան

9.00 Տոմար
ավարտին Յոթ քար (կրկնություն)
19.00, 22.05 Քրոնիկոն
19.10 Չղջիկը
19.30, 21.30, 23.30 Սուրհանդակ
19.50 Գ/ֆ «Միրո հրաշալիք»
22.15 Ավետա
22.40 Աստարեզ
23.15 Սերունդ
24.00 Զրո ժամ
00.05 Գ/ֆ «Երբ տղամարդը սիրում է կնոջը»
(ավարտին Սուրհանդակ)

7.00 Բարի առավոտ
10.00 Նորություններ
10.15 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
16.00 Նորություններ
16.20 Մուլտսերիալ «Ուրվական ռոսացողները»
16.45 Ինչը ինչպես
17.00 Աստղային ժամ
17.25 ... Մինչեւ 16 եւ բարձր
18.00 Սերիալ «Քնքուշ թույն»
19.00 Նորություններ
19.25 «Բաղնիք անուշ». Միխայիլ Եվդոկիմովին հյուր
19.55 Մենք եւ ժամանակը
20.50 Սերիալ «Տոկուն աղջիկները»
21.45 Բարի գիշեր, երեխաներ
22.00 Ժամանակ
23.00 Սերիալ «Գաղտնի նյութեր» («X-FILES»)
00.40 «Հայացք»
01.20 Նորություններ
01.35 Դետեկտիվ սերիալ. «Մայք Համմեր»

РТР
7.30-10.20 Բարի լույս, Ռուսաստան
8.00, 9.00, 10.00 Լուրեր
9.15 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում. հերթապահ բաժանմունք
10.20 Քվանտային բժշկագիտություն
10.30 Հեռուստահանդես «Արենա-սպորտ»
11.00 Քվանտային բժշկագիտություն
11.10 Սերիալ «Գնչուհին»
11.55 Գ/ֆ «Պինդ երկվորյակները» (Ռնդկաստան, 1-ին սերիա)
13.00 Հայելի
13.50 Քվանտային բժշկագիտություն
14.00, 18.00, 20.00, 22.00, 02.00 Լուրեր
14.25 Հեռուստահանդես «Կանանց քաղաք»
15.10 Սերիալ «Անտոնելլա»
16.00 Սերիալ «Վայրի հրեշտակը»
17.00 Խանութ բազմոցի վրա
17.30 Մուլտսերիալ «Սեւ ծովահենը»
18.20 Աշտարակ
19.05 Սերիալ «Լոս Անջելեսի տաքը 2»
20.30 Սերիալ «Պեստերբուրգյան գաղտնիքները»
21.25 Մանուշակագույն ձուկ
22.45 Կինոյի ժամ. PTP-ի պրեմիերա. Քենդլ Մորգը եւ Ջենիֆեր Ջեյսոն Լին «Միրային նամակ» մելոդրամում (ԱՄՆ)
00.40 Սպորտ+TV
01.45 Հեռուստատեսային հատուկ մարտական ստորաբաժանում. հերթապահ բաժանմունք
02.20 Խանութ բազմոցի վրա

ՍՓՅՈՒՌ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ **Հեռ. 590000 • http://www.spyur.am**

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչության տպարան, Երեւան-23, Արշակունյաց 2. Գրանցման թիվ 65. Դասիչ 69150. Պատվեր 1199. Տպաքանակը 4000. Ստորագրված է տպագրության 11. 02. 2000. Գինը 100 դրամ